

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS
KŪNO KULTŪROS IR SPORTO EDUKOLOGIJOS KATEDRA

Rasa Balčiauskienė

Kūno kultūros ir sporto edukologija
(specializacija – sporto vadyba)

**PAAUGLIŲ SPORTINIS UGDYMAS: VIDINIŲ VEIKSNIŲ IR EDUKACINĖS
APLINKOS KONTEKSTAS**

Magistro darbas

Darbo vadovas
doc. dr. Stanislovas Norkus

Originalus autorinis darbas

Šiauliai, 2015

SANTRAUKA
PAAUGLIŲ SPORTINIS UGDYMAS: VIDINIŲ VEIKSNIŲ IR EDUKACINĖS
APLINKOS KONTEKSTAS
Magistro darbas

Informacijos šaltiniuose teikiamos mažėjančio paauglių sportinio ugdymo apimties ir kokybės priežastys dažniausiai siejamos su organizmo ypatumais, įpročiais, vertybėmis. Stinga publikacijų, kuriose būtų nagrinėjamas edukacinės aplinkos poveikis, didžia dalimi priklausantis nuo pedagogų, mokyklos administracijos pastangų sukurti įgalinančią aplinką paauglių sportiniam ugdymui(si).

Pastaruojamu metu pasikeitė mokinių neformalaus švietimo įstatyminė bazė. Nuo 2014 m. bendrojo ugdymo mokyklos realizuoja Švietimo ir mokslo ministro patvirtintos Neformaliojo švietimo koncepcijos bei Kūno kultūros ir sporto departamento generalinio direktoriaus patvirtintų Sportinio ugdymo organizavimo rekomendacijų nuostatas. Tyrimas buvo vykdomas 2014-2015 m., todėl tikėtina mes užfiksavome slenkstinę mokinių sportinio ugdymo(si) būklę, todėl kartotiniai tyrimai leis daryti išvadas apie įstatyminės bazės poveikį mokinių sportiniam ugdymui(si). Tačiau įstatyminės bazės kaita dar negarantuoja efekto – būtina keisti tiek mokinių tiek ir pedagogų nuostatas ir veikimą

Tyrimo tikslas: išanalizuoti paauglių sportinio ugdymo (formalioju ir neformalioju būdu) kokybės sąsajas su vidiniais (sveikata) ir edukacinės aplinkos (kūno kultūros mokytojų veikla, fizinis aktyvinimas mokykloje, sporto bazė, kūno kultūros ir sporto vertybių plėtra) veiksniais

Tyrimo tikslui įgyvendinti buvo išskirti šie uždaviniai:

1. Išanalizuoti teorines paauglių sportinio ugdymo efektyvumą lemiančias prielaidas.
2. Nustatyti paauglių vidinių veiksmų, susijusių su organizmo funkcionavimu raišką, susiejant ją su sportinio ugdymo galimybėmis.
3. Ištirti edukacinės aplinkos veiksmus, lemiančius paauglių sportinio ugdymosi kokybę.

Tyrimo idėja, tyrimo rezultatų analizė ir pagrindimas rėmėsi humanistinės pedagogikos ir psichologijos, konstruktyvizmo, pragmatizmo, fizinio ugdymo, raidos teorijų teiginiais.

Darbe buvo taikomi šie tyrimo metodai: teorinė analizė ir apibendrinimas, anketinė apklausa, matematinė statistika.

Pasitelkus anketą buvo apklaustos penkios Pasvalio rajono bendrojo ugdymo mokyklos. Apklausa aprėpė 751 mokinio (35 klasių komplektų) sportiniam ugdymui sudarytų sąlygų analizę.

Išvados

Fizinį paauglio ugdymą/si lemia: asmenine patirtimi grindžiamos žinios, jų įgijimo sąlygos, galimybės, kiekis, intensyvumas; asmenine patirtimi grindžiami fizinio lavinimo/si siekiai, apimtis, intensyvumas; sveikata, fizinis išsivystymas, augimo ir vystymosi harmoningumas; fizinio ugdymo/si aplinka, kaip veiksnys, lemiantis mokinių aktyvumą (judesių ir veiksmų konstravimą, atlikimą, žaidimą, įgytų žinių patikrinimą ir turtinimą, eksperimentavimą, asmeninį įprasminimą), savarankiškumą, vertybių kaitą.

Kūno kultūros mokytojų pastangos yra nepakankamos tinkamai paauglių formalaus ir neformalaus sportinio ugdymo(si) raiškai. Mokytojo profesinė kvalifikacija silpnai siejais su fizinio aktyvumo vertybių viešinimu, renginių paaugliams organizavimu. Mokyklų bendruomenės silpnokai prisideda prie paauglių sportinės veiklos skatinimo

Mokyklų sporto bazė, inventorių tiek kiekybės tiek ir kokybės prasme nestimuliuoja paauglių fizinei savirugdai. Neformalaus sportinio ugdymo veiklų pasiūla paaugliams yra nepakankama. Trys kūno kultūros pamokos vykdomos tik 29,4 proc. paauglių.

SUMMARY

SPORTS EDUCATION FOR TEENAGERS: THE CONTEXT OF INTERNAL FACTORS AND EDUCATIONAL ENVIRONMENT

Master's Thesis

Causes for a decreasing volume of teenagers' sports education and its quality reported in information sources are usually related to characteristics of an organism, habits, values. There is lack of publications dealing with the impact of educational environment mostly depending on efforts of pedagogues, school administration to create an enabling environment for sports education of teenagers.

Recently, the legal base of non-formal education of pupils has changed. Since 2014, schools of comprehensive education implement the provisions of the Conception of Non-formal Education approved by the Minister of Education and Science, the Recommendations for Organisation of Sports Education approved by the Director General of the Department of Physical Education and Sport. The research was carried out in 2014–2015, therefore, it is likely that we have recorded a threshold state of teenagers' sports education; thus, repeated research will enable drawing conclusions on the impact of the legal base on pupils' sports education. Nevertheless, the alteration of the legal base still does not guarantee any effect; it is necessary to change attitudes and actions of both pupils and teachers.

The research aim: to analyse correlations of teenagers' sports education (in formal and non-formal ways) quality with internal (health) and educational environment (performance of physical education teachers, promotion of physical activities at school, sports base, development of values of physical education and sport) factors.

To achieve the research aim, the following objectives have been set:

1. To analyse theoretical preconditions determining effectiveness of teenagers' sports education.
2. To estimate expression of teenagers' internal factors related to the functioning of an organism, linking it to possibilities of sports education.
3. To investigate the factors of the educational environment determining quality of teenagers' sports education.

The research idea, the analysis and reasoning of the research results were based on the statements of humanistic pedagogy and psychology, constructivism, pragmatism, physical education, developmental theories.

The investigation applied the following research methods: theoretical analysis and generalisation, questionnaire-based survey, mathematical statistics.

Having employed a questionnaire, 5 Pasvalys district comprehensive education schools were surveyed. The survey included analysis of conditions provided for sports education to 708 pupils (a set of 31 classes).

Conclusions

Teenager's physical (self-) development is determined by the following: knowledge based on personal experience, conditions, possibilities for its acquisition, its amount, intensity; strivings of physical (self-) development based on personal experience, its volume, intensity; health, physical development, harmony of growth and development; environment of physical (self-)development as a factor determining pupils' activity (construction of movements and actions, performance of them, the play, the testing and enrichment of gained knowledge, experimentation, a given personal sense), independence, change of values.

Efforts of physical education teachers are insufficient for proper expression of formal and non-formal education of teenagers. Teacher's professional qualification correlates weakly with dissemination of values of physical activity, organisation of events for teenagers. School communities quite weakly contribute to promotion of teenagers' sports activities.

Sports base, inventory of schools in both quantity and quality aspects do not stimulate teenagers for physical self-development. The offer of non-formal sports education activities for teenagers is insufficient. Three lessons of physical education are delivered only for 29,4 per cent of teenagers.

Turinys

ĮVADAS.....	5
1. TEORINĖS PAAUGLIŲ SPORTINĮ UGDYMĄ LEMIANČIŲ VEIKSNIŲ PRIELAIDOS	9
1.1. Mokinių sportinio ugdymo ir su ja besisiejantių sąvokų analizė.....	9
1.2. Moksleivių fizinės raidos ypatumai	13
1.3. Kūno kultūros mokytojo kompetencija ir jos raiška realizuojant sportinį ugdymą mokykloje.	15
1.5. Mokinių fizinio aktyvinimo (formalioju ir neformalioju būdu) problema	22
1.6. Pasiekimų vertinimas	23
2.TYRIMO METODIKA IR ORGANIZAVIMAS	24
2.1. Tyrimo metodologija.....	24
2.2. Tyrimo metodai.....	25
2.3. Tyrimo organizavimas.....	27
2.4. Tiriamųjų charakteristika	28
3. VIDUTINIO MOKYKLINIO AMŽIAUS MOKINIŲ SPORTINIO UGDYMO VIDINIŲ IR IŠORINIŲ VEIKSNIŲ ANALIZĖ	31
3.1. Vidiniai veiksniai	31
3.1.1. Mokinių sveikatos grupės.....	31
3.2. Išoriniai veiksniai	35
3.2.1. Kūno kultūros mokytojų profesinė kompetencija	35
3.2.2. Mokytojų sportinio ugdymo formų pasiūla paaugliams.....	36
3.2.3. Trijų kūno kultūros pamokų per savaitę realizavimas mokykloje.....	37
DISKUSIJA.....	39
IŠVADOS	41
REKOMENDACIJOS.....	43
LITERATŪRA.....	45
PRIEDAI	48

IVADAS

Tyrimo aktualumas. Paauglių sveikata blogėja. Mokslininkai išskiria kelias veiksmų grupes lemiančias paauglių sportinio ugdymo efektyvumą: 1) sumažėjęs fizinis aktyvumas; 2) vertybių kaita; 3) banguojantis ir nevienalaikis organizmo sistemų ir funkcijų vystymasis ir brendimas; 4) sparti asmenybės idealų, interesų, vertybių, nuostatų, charakterio, emocijų kaita; 5) stimuliuojančios fizinei saviugdai aplinkos nesukūrimas šeimose, 6) stimuliuojančios fizinei saviugdai aplinkos nesukūrimas mokykloje, 7) siaura fizinio aktyvumo formų pasiūla mokykloje.

L. Jovaiša (2007) išskiria keturias stambias veiksmų grupes lemiančias paauglio vystymąsi: 1) endogeniniai (genai, įgymiai, paveldai); 2) egzogeniniai (gamtinė, geografinė, socialinė aplinka, ugdymas); 3) individo aktyvumas (veiklos ir santykių motyvacija, įsiminimas, išmokimas); 4) visų minėtų veiksmų sąveika. Neabejotina, kad pedagogo išskirtos veiksmų grupės lemiančias paauglio vystymąsi tuo pačiu lemia ir sportinio ugdymo(si) efektyvumą.

Visos informacijos šaltiniuose teikiamos mažėjančio sportinio ugdymo apimties ir kokybės priežastys dažniausiai siejamos su organizmo ypatumais ir aplinkos sąlygomis ir visai neieškoma būdu veikiančių patį paauglį. Tikėtina, kad labiausiai sportinio ugdymosi efektyvumą lemia paties paauglio aktyvumas ir ugdymas.

Tyrimo problema. Paauglių sportinio ugdymo(si) efektyvumą lemiančios priežastys išanalizuotos, tačiau būtina akcentuoti pastangas sukuriant tinkamą tokiame ugdyme(si) sąlygas mokykloje. Tikėtina, kad detali mokyklos sukuriama aplinkos analizė leis giliau suvokti problemą ir ieškoti būdų sprendimams. Paauglių sportinio ugdymo(si) sistema yra labai inertiška ir ženklų pokyčių tikėtis vargu ar galima. Galima teigti jog mūsų tyrimai aprėpia tiek formalųjį tiek ir neformalųjį mokinių sportinį ugdymą(si). Pastaruoju metu labai ženkliai pasikeitė mokinių neformalaus švietimo įstatyminė bazė. Nuo 2014 m. bendrojo ugdymo mokyklos realizuoja Švietimo ir mokslo ministro patvirtintos Neformaliojo švietimo koncepcijos bei Kūno kultūros ir sporto departamento generalinio direktoriaus patvirtintų Sportinio ugdymo organizavimo rekomendacijų teiginius. Tyrimas buvo vykdomas 2014-2015 m., todėl tikėtina mes užfiksavome slenkstinę mokinių sportinio ugdymo(si) būklę, todėl kartotiniai tyrimai leis daryti išvadas apie įstatyminės bazės poveikį mokinių sportiniam ugdymu(si). Tačiau įstatyminės bazės kaita dar negarantuoja efekto – būtina keisti tiek mokinių tiek ir pedagogų nuostatas ir veikimą.

Tyrimo objektas. Siekdami išanalizuoti tyrimo problemą apibrėžėme tyrimo objektą: paauglių sportinio ugdymo(si) vidiniai veiksniai (sveikata) ir mokyklų bendruomenių sukuriama sąlyga jam plėtoti.

Tyrimo hipotezė. Tikėtina, kad paauglių sportinio ugdymo efektyvumą lemia blogi vidiniai veiksniai (sveikata, augimo harmoningumas), ir išorinės mokyklos sąlygos (kūno kultūros mokytojų veikla, fizinis aktyvinimas mokykloje, sporto bazė, kūno kultūros ir sporto vertybių plėtra) nestimuliuojančios tiriamųjų fizinio aktyvumo

Tyrimo tikslas Išanalizuoti vidutinio mokyklinio amžiaus mokinių sportinio ugdymo (formalioju ir neformalioju būdu) kokybės sąsajas su vidiniais (sveikata) ir aplinkos (kūno kultūros mokytojų veikla, fizinis aktyvinimas mokykloje, sporto bazė, kūno kultūros ir sporto vertybių plėtra) veiksniais

Tyrimo uždaviniai. Tyrimo tikslui įgyvendinti buvo išskelti šie uždaviniai:

1. Išanalizuoti teorines paauglių sportinio ugdymo efektyvumą lemiančias prielaidas.
2. Nustatyti paauglių vidinių veiksnių, susijusių su organizmo funkcionavimu raišką, susiejant ją su sportinio ugdymo galimybėmis.
3. Ištirti edukacinės aplinkos veiksnius, lemiančius paauglių sportinio ugdymosi kokybę.

Tyrimo metodologija. Tyrimo idėja, tyrimo rezultatų analizė ir pagrindimas rėmėsi šiomis metodologinėmis nuostatomis:

Humanistinės pedagogikos ir psichologijos teorijų (Rogers, 1983; Maslow, 2006), teiginiais, akcentuojančiais į asmenį orientuotą ugdymą. Paauglių sportinis ugdymas(is) reiškiasi dviem formomis – formaliąja ir neformaliąja. Tikėtina, kad per formalizuotą fizinį ugdymą(si) paauglio saviraiška – atliekamų judesių ir veiksmų, patiriamų, emocijų, santykių, jausmų paletė yra siauresnė palyginus su per neformalųjį fizinį ugdymą(si) patiriamomis mokinio galimybėmis pasirinkti veiklą, ir ją valdyti.

Konstruktivizmo teorijos šalininkų (Weinberger, 2004; Martišauskienė, 2008; Pollard, 2006), teiginiais pagrindusiais asmenine patirtimi grindžiamo ne tik žinių įgijimo, bet kūrimo svarbą mokymuisi.

Pragmatizmo teorijos esmine nuostata, išreiškiama tuo, kad žmogaus formavimuisi labai svarbus patyrimas. Pragmatizmo šalininkai teigia, kad ugdymo tikslas yra mokyti vaikus gyventi, t.y. padėti įgyti mokymosi patirties, sudaryti sąlygas tinkamam charakteriui ugdytis, parodyti gyvenimo galimybes. (Craig, 2007). Sportinis paauglių ugdymas – tai vaiko mokymas(si) veikti, reaguoti, sutikti, įrodyti.

Raidos teorija arba vystymosi teorija. Žinių sistema apie reiškinių (pojūčių, protinių gabumų, judamosios elgsenos, motyvacijos ir socialinių vertybių) atsiradimą, pasikeitimus ir išnykimą, kuriuos lemia priežasties ir padarinio ryšiai (Sporto terminų žodynas, 2002).

Kūno kultūros teorija, pagrindžiančia bendruosius fizinio ugdymo dėsningumus, fizinio ugdymo proceso valdymą ir integruojančia žinias bendruosius kūno kultūros, fizinio lavinimo,

fizinio aktyvumo (kaip ugdymo sistemos sudedamosios dalies) ir žmogaus ugdymo vyksmo dėsningumus (Sporto terminų žodynas, 2002).

Fizinio ugdymo teorija, apibendrinančia objektyvias žinias apie asmens kūno kultūrą, pagrindžiančia tiriamųjų reiškinų valdymo būdus.

Tyrimo metodai. Darbe buvo taikomi šie tyrimo metodai: teorinė analizė ir apibendrinimas, anketinė apklausa, matematinė statistika.

Tyrimo imtis. Pasitelkus anketą buvo apklaustos penkios Pasvalio rajono bendrojo lavinimo mokyklos. Galima teigti, jog apklausa aprėpė 751 mokinio (35 klasių komplektų) sportiniam ugdymui sudarytų sąlygų ir kūno kultūros mokytojų (n =9) veiklą, sudarant palankią edukacinę aplinką sportiniam ugdymui.

Tyrimo organizavimas. Tyrimas buvo organizuojamas pagal darbo plane numatytus etapus.

I etapas (2013 metų rugsėjis – 2014 metų gruodis) buvo analizuojama mokslinė metodinė literatūra, suformuluota darbo tema, numatyti tyrimo tikslas ir uždaviniai, išanalizuoti tyrimo metodai, patikslinta anketa mokinių sportiniam ugdymui teikiamų sąlygų analizei.

II etapas (2014 metų sausis – 2015 metų gruodis mėn.) buvo apklausiami Pasvalio rajono mokyklų vadovų, kūno kultūros mokytojų apklausos rezultatai. Toliau buvo tęsiamos mokslinės-metodinės literatūros studijos, sisteminamos mokslininkų nuomonės apie paauglių sportinio ugdymo(si) ypatumus.

III etapas (2015 metų sausis – 2015 metų vasaris) sisteminami, analizuojami tyrimo duomenys, rašomos išvados.

IV etapas – pasirengimas darbo gynimui Kūno kultūros ir sporto edukologijos katedroje ir darbų gynimo komisijoje (2015 metų kovas – 2015 metų birželis). Darbas buvo pateiktas Kūno kultūros ir sporto edukologijos katedrai 2015 balandžio 12 d.. Teikiamas darbas buvo apsvarstytas katedros posėdyje ir buvo nuspręsta, kad jis atitinka reikalavimus ir gali būti teikiamas gynimui Šiaulių universiteto rektoriaus sudarytoje magistro darbų gynimo komisijoje.

Darbo naujumas. Darbo naujumą galima būtų išreikšti šiais teiginiais. Pirma, labai detalai analizuojamos bendrojo ugdymo mokyklose sukuriamos aplinkos sąlygos mokinių sportiniam ugdymui. Antra, siejami mokinių vidiniai veiksniai su fiziniu lavinimosi aplinka mokykloje

Darbo reikšmingumas. Darbo reikšmingumas gali būti išreikštas šiais teiginiais. Pirma, parodyta mokinių vidinių veiksnių (sveikatos ir augimo harmoningumo) įtaka sportinio ugdymosi kokybe. Antra, įrodyta, kad paaugliai sportinio ugdymosi poreikius realizuoja silpnai stimuliuojančioje jų fizinio aktyvumą aplinkoje. Trečia, kūno kultūros mokytojų organizuojamos papildomos veiklos yra neskaitlingos ir labai vienodos, mokytojai silpnokai vykdo šviečiamąją funkciją.

Praktinė darbo vertė. Tyrimo duomenys patvirtina šiai dienai egzistuojančią tobulintą (silpnai motyvuojančią) aplinką sportiniam ugdymui, o metodinėse rekomendacijose nurodomi galimi šio problemos sprendimo variantai. Tik išsiaiškinus aplinkos poveikį galima rekomenduoti problemos sprendimo variantus (galimybes). Pasiūlymas būtų labai paprastas – keičiant aplinkos poveikį keisis ir mokinio elgsena.

Darbo struktūra. Darbas parengtas atsižvelgiant į 2014 m. Šiaulių universiteto Edukologijos fakulteto taryboje patvirtintą Baigiamųjų (bakaluro, magistrantūros studijų) darbų rengimo ir gynimo reglamentą ir 2015 m. Šiaulių universiteto Edukologijos fakulteto taryboje patvirtintus Baigiamųjų (bakaluro, magistrantūros studijų) darbų rengimo metodinius reikalavimus. Darbo struktūros dalims skirtų puslapių skaičius ir jų procentinė raiška pateikta 1 lentelėje. Darbo apimtimi laikoma darbo dalis be priedų. Todėl procentinė darbo dalims tenkančių puslapių apimtis skaičiuojama nuo darbo apimties be priedų.

1 lentelė **Darbo struktūros dalims tenkančių puslapių skaičius ir procentinė dalis**

Eil.Nr. n	Darbo struktūros dalys	Puslapių skaičius	Procentai
1	Titulinis puslapis	1	2,13
2	Turinys	1	2,13
3	Santraukos	2	4,26
4	Įvadas	5	10,64
5	Teorinė dalis	14	29,79
6	Tyrimo metodikos dalis	7	14,89
7	Rezultatų analizės dalis	8	17,02
8	Diskusija	2	4,26
9	Išvados	2	4,26
10	Rekomendacijos	2	4,26
11	Literatūra	3	6,38
	Iš viso	47	100,00
12	Priedai	11	

Darbe pateikta. 11 lentelių ir 17 paveikslų, 6 priedai. Panaudoti 58 informacijos šaltiniai – 9 užsienio, 49 lietuvių autorių publikacijos.

1. TEORINĖS PAAUGLIŲ SPORTINĮ UGDYMĄ LEMIANČIŲ VEIKSNIŲ PRIELAIDOS

1.1. Mokinių sportinio ugdymo ir su ja besisiekiančių sąvokų analizė

Mokinys – asmuo, kuris iš ko nors mokosi. Jis perima iš mokytojo patirtį. Mokinio veiklą ir bendravimą su aplinka tiria pedagoginė psichologija, socialinė psichologija bei socialinė ir bendroji pedagogika. Šių mokslų duomenys leidžia ne tik geriau pažinti mokinį, bet ir parinkti optimalius individualius mokymo metodus. (Jovaiša, 2007). Enciklopedinio edukologijos žodyno autorius L. Jovaiša (2007) teikia ir artimą, mokinio sąvoką įvardijantį terminą, moksleivis.

Vadinasi per kūno kultūros pamokas ir neformalus ugdymo susitikimus mokinys turi mokytis iš

1. kūno kultūros mokytojo (stebėdamas, bendraudamas, mėgdžiodamas, kartodamas);
2. tėvų, draugų, aplinkinių (stebėdamas, bendraudamas, mėgdžiodamas, kartodamas) ;
3. vadovėlių, informacijos šaltinių padedamas, nukreipiamas mokytojo (skaitydamas, analizuodamas, taikydamas);
4. vadovėlių, informacijos šaltinių savarankiškai tai yra nepadedamas mokytojo (skaitydamas, analizuodamas, taikydamas).

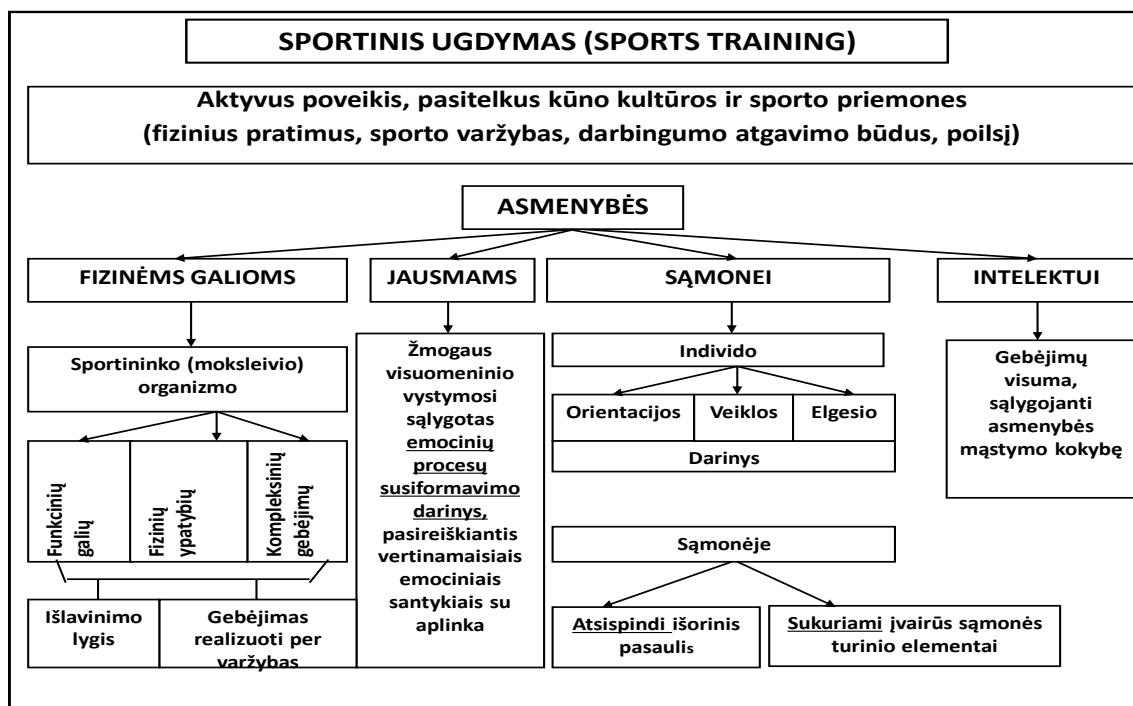
Jis perima iš

1. kūno kultūros mokytojo patirtį;
2. tėvų, draugų, aplinkinių patirtį;
3. vadovėliuose, informacijos šaltiniuose pateiktas žinias padedamas, nukreipiamas mokytojo. Kažin ar kūno kultūros mokytojais atlieka tą funkciją
4. vadovėliuose, informacijos šaltiniuose pateiktas žinias, nepadedamas mokytojo.

Tikėtina, kad mokymasis ir perimdamas patirtį, žinias mokinys formuojasi vertybių sistemą. Tik problema yra ta ar mokinys nori mokytis kūno kultūros judesių, principų; realizuoti žinias; ar tai jam aktualu (vertybių sistema). Kitas dalykas ar yra iš ko mokytis. Jeigu mokytojo profesinė kvalifikacija, bendravimas netikė, tikėtina, kad mokinys negali mokytis. Viena sistemos (mokytojas – mokinys) neveikia. Todėl kūno kultūros mokytojo vaidmuo yra labai svarbus. Gali neveikti arba pirmoji (mokinys nenori) arba antroji (mokytojas nenori, nemoka, nežino, nesistengia) sistemos dalys. Gali neveikti abi sistemos dalys. Idealiausiu atveju palankia linkme veikia abi sistemos dalys.

S. Stonkus (2002) **sportinį ugdymą** apibrėžia kaip aktyvų asmenybės ne tik fizinių ypatybių, fizinių galių, bet visų pirma jausmų ir sąmonės, psichikos ir intelekto poveikį kūno kultūros, sporto priemonėmis, laiduojantį socialinių psichologinių poreikių (fizinio aktyvumo, sveikos

gyvensenos, sporto rezultatų siekimo motyvacijos, vertybinės orientacijos) skiepijimą. Jeigu trupai apibrėžti sportinį ugdymą tai jį reikėtų suvokti kaip poveikį (1 pav.)

1 pav. Sportinio ugdymo sąvokos struktūra (pagal Sporto terminų žodynas, 2002)

Amžiaus skirtybės – atskirų amžiaus tarpsnių fiziniai ir psichiniai ypatumai, lemiantys žmogaus veiklą ir elgesį (Jovaiša, 2007). Išvada: amžiaus tarpsnių fiziniai ir psichiniai ypatumai lemia žmogaus veiklą ir elgesį

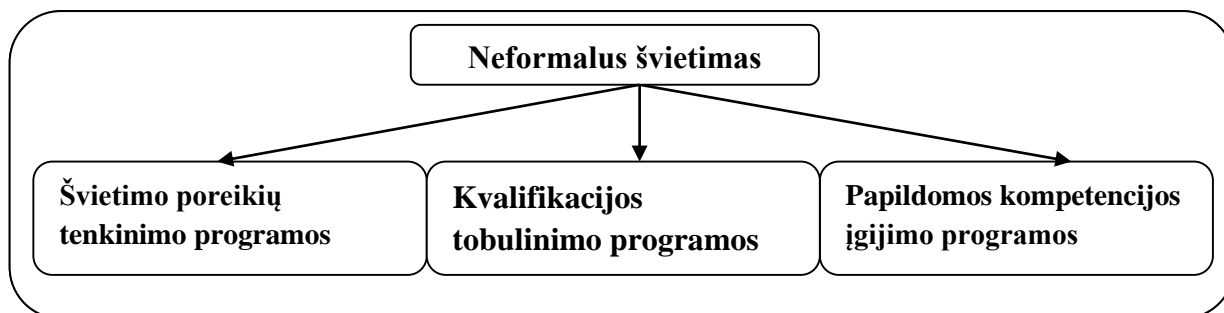
Amžiaus tarpsnis – žmogaus fizinės ir psichinės raidos periodas (Jovaiša, 2007).

Paauglystė – 11–15 m. amžiaus tarpsnis, pasižymintis sudėtingais fizinio ir psichinio vystymosi prieštaravimais. Jis sutampa su ikipubertetine ir pubertetine lytinio brendimo faze (Jovaiša, 2007). Kyla abejonės dėl tinkamo paauglystės amžiaus tarpsnio, apibrėžiamo metais diapazono. Netgi L. Jovaiša Enciklopediniame edukologijos žodyne (2007) teikia skirtingą amžiaus tarpsnio diapazoną: 12–15 (16) (16 puslapis) ir 11–15 m. (192 puslapis)

Jaunystė – žmogaus amžiaus tarpsnis maždaug nuo 15 iki 22 m. Sąlygiškai skiriama ankstyvoji jaunystė, arba adolescencija (15–18 m.), vidurinioji jaunystė (18–20 m.), vyresnioji jaunystė, arba ankstyvojo subrendimo amžius (20–22 m.). Šiuo amžiaus tarpsniu baigiasi lytinis brendimas (pubertetas): mergaitėms – 14–16 m., berniukams – 15–17 m., bet iš dalies jis dar vyksta iki fizinio ir psichinio subrendimo (mergaitėms iki 20 m., berniukams iki 22 m.). Jaunystė – fizinio ir psichinio subrendimo, pasitikėjimo savo jėgomis, naujų pasaulėžiūros ir dorovinių vertybių

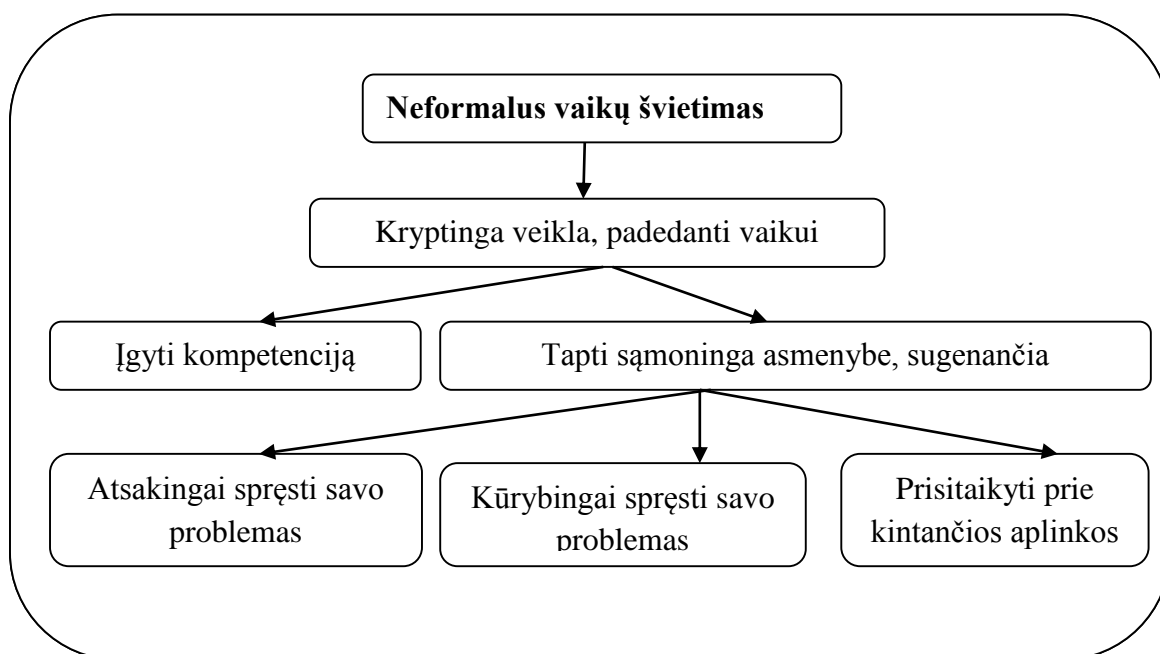
orientacijų, santykių su bendraamžiais, atsakomybės už savarankišką veiklą susiformavimo, pasirengimo suaugusio žmogaus darbui ir šeimos gyvenimui metas.

Neformalusis švietimas – švietimas pagal įvairias švietimo poreikių tenkinimo, kvalifikacijos tobulinimo, papildomos kompetencijos įgijimo programas, išskyrus formaliojo švietimo programas. (LR švietimo įstatymas, 2011). Vadinasi mokinių sportinis ugdymas gali būti realizuojamas pagal dvi neformalaus švietimo programas: švietimo poreikių tenkinimo programas arba papildomų kompetencijų įgijimo programas (2 pav.).

2 pav. Neformaliojo švietimo programos pagal Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymą 2011

Neformalus vaikų švietimas – kryptinga veikla, padedanti vaikui įgyti kompetenciją, tapti sąmoninga asmenybe, sugebančia atsakingai ir kūrybingai spręsti savo problemas ir aktyviai veikti visuomenėje bei prisitaikyti prie kintančios aplinkos (LR švietimo įstatymas, 2011) (3 pav.)

3 pav. Neformalaus vaikų švietimo apibrėžtis pagal Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymą (2011)

Vadinasi, per kryptingą veiklą (kūno kultūros mokytojo parengtą programą, siekiant apibrėžtų tikslų) vaikas įgyja kompetenciją, tampa sąmoninga asmenybe, gebančia atsakingai ir kūrybinga spręsti sportinio ugdymosi problemas ir tokiu būdu aktyviai veikti ir prisitaikyti prie kintančios aplinkos (3 pav.). tik problema yra ta, kad Švietimo įstatyme neapibrėžiama kokią kompetenciją įgyja kompetenciją. Gal į išvadas ir metodines rekomendacijas

Ugdymas – dvasinių, intelektinių, fizinių asmens galių auginimas bendraujant ir mokant (LR švietimo įstatymas, 2011).

Mokytojas – asmuo, ugdamas mokinius pagal formaliojo arba neformaliojo švietimo programas. (LR švietimo įstatymas, 2011).

Švietimo programa – iš anksto apibrėžtos formaliojo arba neformaliojo švietimo veiklos, kuria siekiama numatyto rezultato, aprašymas (LR švietimo įstatymas, 2011).

Ugdytinis – vaikas arba jaunuolis nuo 0 metų iki 19 metų, besiuogdamas pagal neformaliojo ugdymo programą (LR švietimo įstatymas, 2011).

Švietimas – ugdymas ir išsilavinimo teikimas, savišvieta; taip pat mokinių, jų tėvų (globėjų, rūpintojų), švietimo įstaigų, mokytojų ir kitų švietimo teikėjų, švietimo pagalbos specialistų veiklų visuma (LR švietimo įstatymas, 2011).

Pasirenkamasis ugdymas – formalųjį švietimą papildantis ugdymas neformalusis vaikų ugdymas. (LR švietimo įstatymas, 2011).

Papildomas ugdymas - meninių, sportinių, mokslinių, techninių ir kitų mokinių gebėjimų plėtojimas sporto, meninės saviraiškos, turizmo, gamtos, techninės kūrybos ir kt. būreliuose, studijose, klubuose ir įvairiuose popamokiniuose renginiuose. Papildomo ugdymo būreliai, renginiai moksleiviams nėra privalomi, juos galima laisvai pasirinkti (Kuklys, Blauzdys, 2000)..

Papildomas sportinis ugdymas po pamokų – tai fizinio ugdymo tęsinys mokykloje. Todėl papildomo ugdymo valandos siekiant plėtoti mokinių saviraišką bendrojo ugdymo mokykloje (remiantis konkrečiu mokslo metų mokymosi planu) pirmiausia skiriamos mokiniams, turintiems mokymosi sunkumų, ir tik po to gabiems mokiniams. Rekomenduojama organizuoti bendro fizinio rengimo, tam tikrų sporto šakų grupes, rengti draugiškas varžybas bei varžybas tarp klasių, turistinius žygius ir pan. Papildomo fizinio ugdymo grupės sudaromos iš tos pačios klasės, paralelinių to paties koncentro klasių mokinių. Mokinių sudėtis per mokslo metus gali kisti. Mokytojo parengtas papildomo fizinio ugdymo programos rugsėjo mėnesio pradžioje tvirtina mokyklos direktorius. Papildomo ugdymo žurnaluose turi būti įrašomas fizinio ugdymo turinys ir tvarkoma apskaita. Šią visą veiklą kontroliuoja mokyklos administracija (Kuklys, Blauzdys, 2000).

Organizuojant papildomą sportinį ugdymą mokiniai geriau pasirengia įvykdyti Kūno kultūros išsilavinimo standartus, įgyti Lietuvos kūno kultūros ženklą, sistemingai tenkinti

judėjimo poreikį, didinti (reguluoti) fizinį aktyvumą, gerinti mokymąsi, sveikatą. 1999-2000 m. m. ugdymo plane yra įrašyta, kad mokiniai, be dviejų kūno kultūros pamokų per savaitę, turėtų lankyti savo pomėgius atitinkančias kūno kultūros pratybas (bent 1 valandą) po pamokų (mokykloje arba kitose papildomo ugdymo institucijose) (Kuklys, Blauzdys, 2000)..

Kiekvienoje klasėje gali būti ir yra mokinių, kurie nelanko organizuotų kūno kultūros papildomų pratybų ar savarankiškai nesimankština po pamokų. Tai lemia individualios gyvenimo ir mokymosi sąlygos, poreikiai, įpročiai, tinkamų vadovų trūkumas, jų profesionalumas ir susidomėjimas, materialinė bazė ir kt. Norėdami tinkamai organizuoti popamokinę sportinę veiklą kūno kultūros mokytojai galėtų: ugdyti judėjimo poreikį ir sudaryti mokiniui tokias jo tenkinimo sąlygas, kurios būtų naudingos pačiam moksleiviui. Pramoginis, sveikatos gerinimo, iš dalies profesinis pratybų kryptingumas mokiniui būtų suprantamesnis ir reikalingesnis (Kuklys, Blauzdys, 2000)..

Atsižvelgiant į fizinės būklės ypatumus, laisvalaikio užimtumą, būtina ugdyti teigiamą paauglių požiūrį į fizinį aktyvumą, sveiką gyvenseną, saviugdą. Pirmiausia derėtų skatinti treniruotis pasyvius, fiziškai silpnesnius, negabius mokinius, kurie, išskyrus kūno kultūros pamokas, niekur nesimankština (Kuklys, Blauzdys, 2000)..

Parengtumas – sportininko būseną, kuriai esant galima siekti varžybose atitinkamų rezultatų. Parengtumas įgyjamas fizinio, techninio, taktinio, psichinio, teorinio ir integraliojo rengimo metu (Sporto terminų žodynas, 2002).

1.2. Moksleivių fizinės raidos ypatumai

Mokinių fizinės raidos ypatumai – moksleivių organizmo pakitimų būdingiausi bruožai. Moksleivių amžiaus tarpsniai skirstomi į: a) jaunesnįjį (7 – 10 m.), b) vidutinį (11 – 15 m.), c) vyresnįjį (16 – 18 m.) (Sporto terminų žodynas, 2002).

Vaikų kaulai skiriasi nuo suaugusiųjų chemine sudėtimi ir fizinėmis savybėmis. Juose daugiau vandens, organinių medžiagų, didelę dalį skeleto sudaro kremzlinis audinys. Todėl vaikų kaulai yra elastingesni, lankstesni, tačiau veikiami įvairių neigiamų veiksnių jie greičiau ir iškrypsta, ypač stuburas (Milašius, 2005).

Vaiko raumenys, lyginant su suaugusio žmogaus silpnesni. Stambios raumenų grupės (kojų, pečių juostos) vystosi greičiau negu smulkios (riešo raumenys). Vaikų raumenys elastingesni negu suaugusiųjų. Jie gali labiau sutrumpėti susitraukiant ir pailgėti atpalaiduojant. Gerokai padidėja raumenų jėga, tvirtėja raiščiai, tačiau raumenų darbingumas dar mažas. Esant statinėms bei vienodoms kūno padėtimis, raumenys greitai nuvargsta. Nerekomenduojami fiziniai pratimai,

lavinantys vienas ir tas pačias raumenų grupes. Normalų vaiko fizinį vystymąsi gali garantuoti tik įvairiapusiškas raumenyno lavinimas (Kuklys, Blauzdys, 2000).

Dirbant skeleto raumenims, intensyviau funkcionuoja ir kitos organizmo sistemos: širdies ir kraujagyslių, kvėpavimo. Vaikų kraujagyslės plačios, elastingos ir tai sudaro palankias sąlygas dirbti širdžiai. Vis dėlto širdies susitraukimo jėga dar nedidelė. 15-18 metų vaikų širdis vienu susitraukimu ramybės būsenoje išstumia apie 35 ml (suaugusiųjų - 60 ml) kraujo, tačiau minutinis širdies tūris yra beveik kaip suaugusiųjų (4-5 litrai). Tai lemia didesnis vaikų širdies susitraukimų dažnis (ŠSD). Ramybės būsenoje penkiolikos metų vaiko ŠSD – 76– 84 kartai per minutę. Po fizinio krūvio ŠSD gali padidėti iki 180-190 kartų per minutę. Vaiko širdis greitai prisitaiko prie įvairaus fizinio krūvio, greitai sugrįžta ir jos darbingumas, tačiau širdies darbas dar nestabilus, širdies ir kraujagyslių reguliavimo mechanizmai dar visiškai nesusiformavę, širdies ištvermingumas nedidelis. Nerekomenduotini pratimai keliant didelius svarmenis bei įveikiant didelį pasipriešinimą. Būtina pamažu, tolygiai didinti fizinį krūvį (Kuklys, Blauzdys, 2000).

Vaikų kvėpavimo aparatas dar netobulas. Kvėpavimo judesius atliekantys raumenys yra silpni, kvėpavimas – negilus, dažnas (21-23 kartai per minutę), be stabilaus ritmo. Padidėjus fiziniam krūviui, plaučių ventilacija didėja dėl dažnesnio kvėpavimo. Fizinis ugdymas lemia dujų apykaitos vyksmą ir reguliavimą, gilesnį kvėpavimą, todėl būtina mokyti vaikus taisyklingai kvėpuoti – įkvėpti per nosį, iškvėpti per burną (Kuklys, Blauzdys, 2000)..

Vyresnieji mokiniai gebėjimai atlikti įvairius judesius, judėjimo veiksmus vystosi gana intensyviai. Jie geba atlikti įvairius judėjimo veiksmus tiksliai, greitai, ekonomiškai. Ypač svarbu ugdyti šio amžiaus vaikų judesių koordinaciją (Kuklys, Blauzdys, 2000)..

Paauglystė etape vykstantys pokyčiai glaudžiai siejasi tiek su vaikystėje tiek ir jaunystės etape vykstančiais pokyčiais. Todėl parengėme lentelę (2 lentelė) detalesniam paauglystės ir gretimų jai žmogaus ontogenezės etapų apibūdinimą pagal L. Jovaišą (2007).

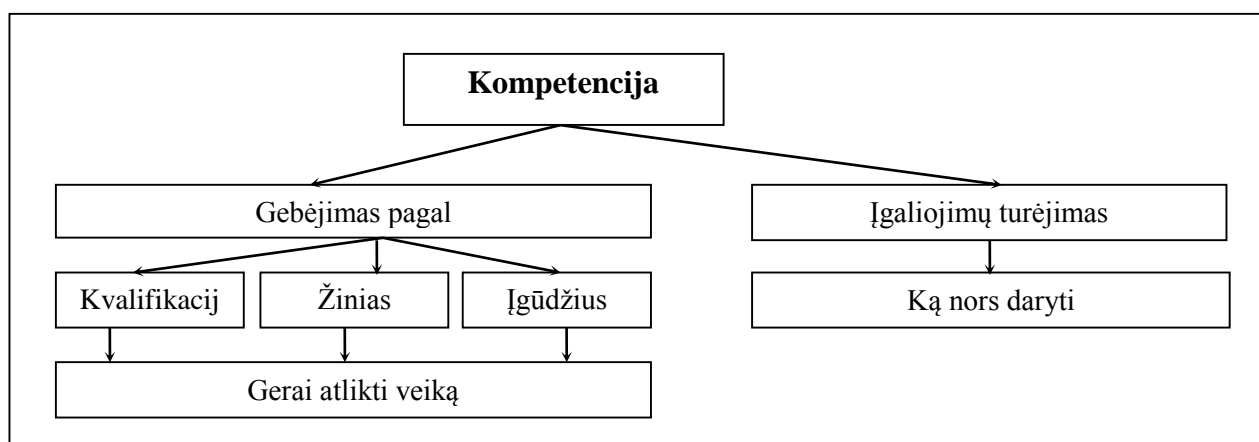
Skurvydas (2010) teigia, kad paauglių motorikos augimui bei tobulėjimui pirmiausia turi įtakos dvi pagrindinės faktorių grupės; genetiškai determinuoti (endogeniniai) bei išorinės aplinkos faktoriai (egzogeniniai). Mokslininkas pabrėžia, kad kiekvieno iš šių faktorių poveikis yra kompleksinis. Jis teigia, jog endogeninių faktorių įtaka paauglio augimui ir tobulėjimui priklauso nuo egzogeninių faktorių. Prie egzogeninių faktorių, turinčių įtakos motorikai tobulėti, galima mokslininkas priskiria šiuos: 1) fiziniai bei psichiniai krūviai; 2) gamtinė; 3) socialinė aplinka; 4) mityba bei kt. Egzogeniniai veiksniai A. skurvydo (2010) nuomone faktoriai gali tiek optimizuoti tiek ir slopinti paauglio motorikos augimą bei tobulėjimą. Tai priklauso nuo jų poveikio dydžio bei trukmės.

2 lentelė Tyrimo imties amžiaus tarpinių charakteristika remiantis fizinio ir psichinio vystymosi bei vyraujančios veiklos kriterijais pagal L. Jovaišą (2007)

Puslapis	Kriterijus	Metai									
		11	12	13	14	15	16	17	18	19	
16	Fizinis ir psichinis vystymasis	Paauglystė									
192		Paauglystė									
16							Jaunystė				
108						Jaunystė					
108						Ankstyvoji (adolescencija)					
108								Vidurinioji			
108					Mergaičių lytinis brendimas						
108					Berniukų lytinis brendimas						
16			Vidutinis mokyklinis								
16								Vyresnysis mokyklinis			
16		Vyraujanti veiklos rūšis	Mokyklinis								
16				Vidutinis						Vyresnysis	

1.3. Kūno kultūros mokytojo kompetencija ir jos raiška realizuojant sportinę ugdymą mokykloje.

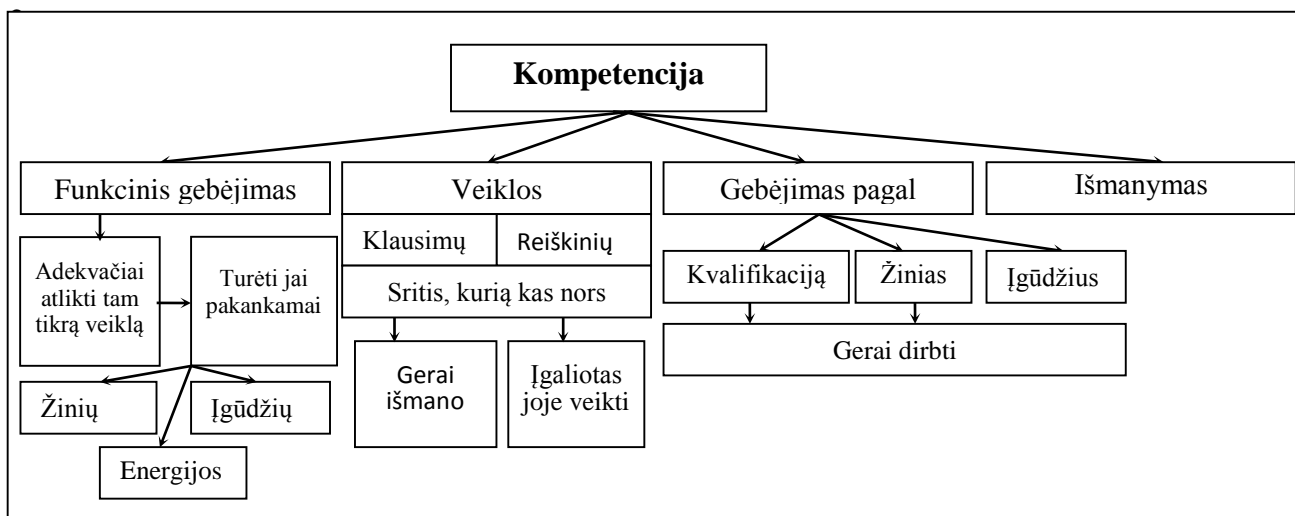
Apibrėžiant kompetencijos sąvoką išryškintamos dvi jos prasmės. Pirmoji, kompetencija – gebėjimas pagal kvalifikaciją, žinias, įgūdžius gerai atlikti veiklą. Antroji – įgaliojimų turėjimas ką nors daryti (4 pav.) (Jovaiša, 2007). Keistokai skamba įgaliojimo apibūdinimas: „... ką nors daryti.“. Tikėtina, kad mokytojas vykdo pareiginiuose nuostatuose apibrėžtas pareigas.

4 pav. Kompetencijos sąvokos struktūra pagal L. Jovaišą (2007)

Sporto terminų žodyne (2002) išryškintamos keturios kompetencijos prasmės (2 pav.). Pirmoji – funkcinis gebėjimas adekvačiai atlikti tam tikrą veiklą, turėti jai pakankamai žinių, įgūdžių, energijos. Pabrėžiama, kad žmogaus kompetencijos svarba tuo didesnė, kuo reikšmingesnis jo socialinis vaidmuo.

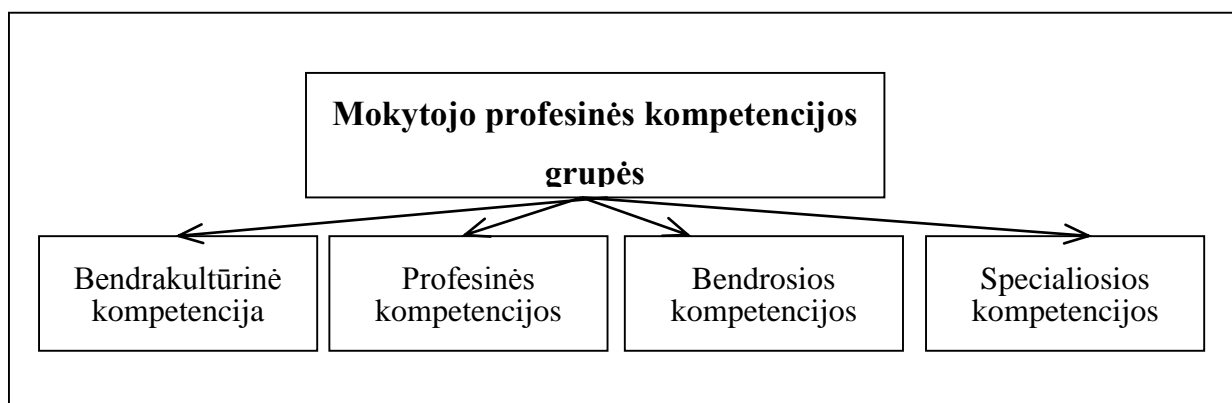
Antroji – veiklos, klausimų, reiškinių sritis, kurią kas nors gerai išmano ir įgaliotas joje veikti. Trečioji – gebėjimas pagal kvalifikaciją, žinias, įgūdžius gerai dirbti. Ketvirtoji – išmanymas (5 pav.).

5 pav. Kompetencijos sąvokos struktūra pagal Sporto terminų žodyną (2002)

Sprendžiant iš Mokytojo profesijos kompetencijos apraše ((Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. sausio 15 d. įsakymas (nr. įsak-54)) pateiktos medžiagos galima teigti, jog mokytojo profesinę kompetenciją sudaro keturios kompetencijų grupės (6 pav.):

1. bendrakultūrinė kompetencija,
2. profesinių kompetencijų grupė,
3. bendrųjų kompetencijų grupė,
4. specialiųjų kompetencijų grupė.

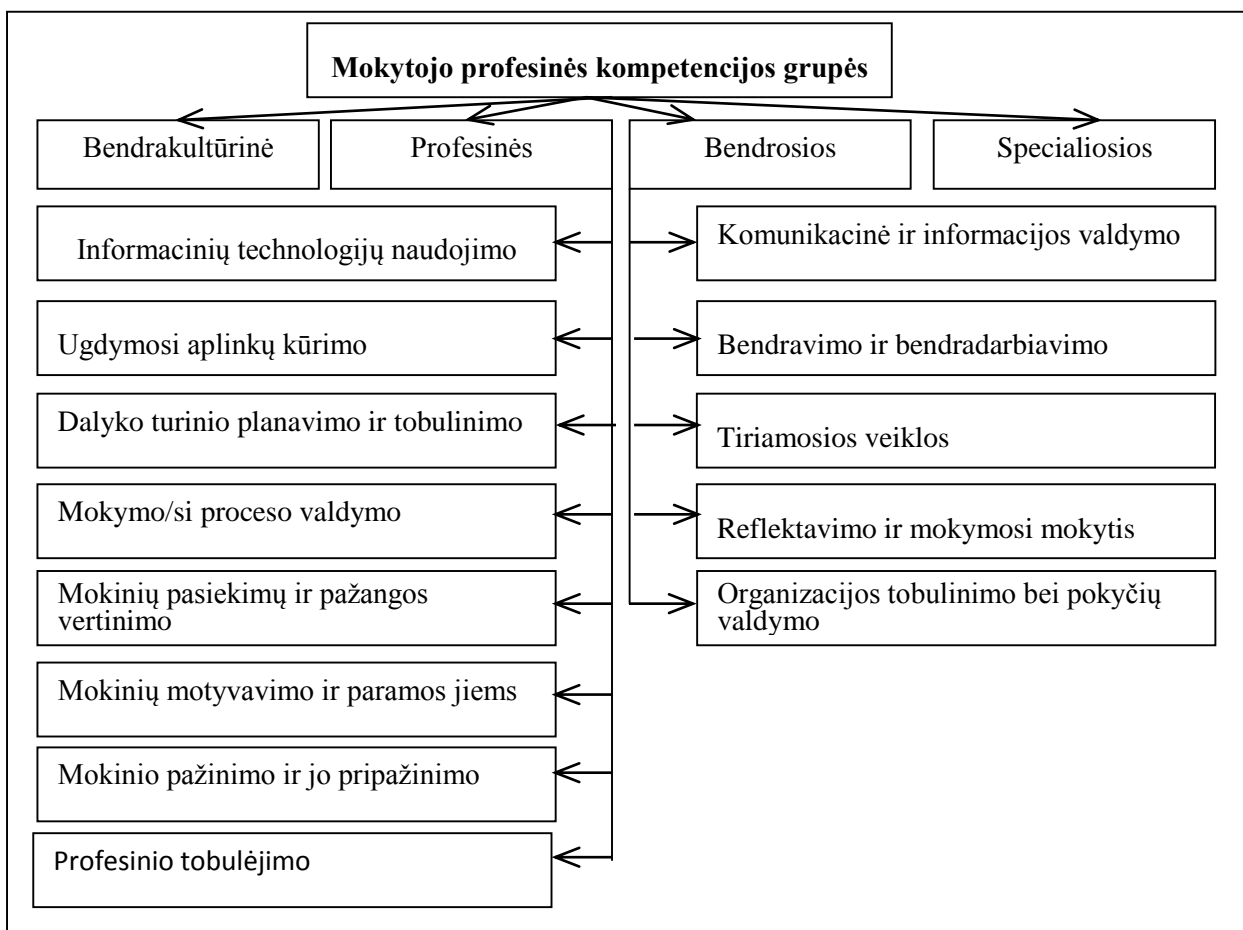
6 pav. Mokytojo profesinės kompetencijos grupės pagal Mokytojo profesijos kompetencijos aprašą (2007)

Manytume, kad mokytojo profesinę kompetenciją sudarančių kompetencijų grupių kompetencijų išskyrimas galėtų būti tikslesnis. Tiek bendrajame tiek ir smulkesniame mokytojo kompetencijų struktūros lygmenyse kartojasi sąvoka: profesinės (6, 7 pav.)Teikiant mokytojo

profesijos kompetenciją sudarančių kompetencijų grupių apibrėžimus išskiriamas skirtingas kompetencijų struktūros dalių skaičius (3 lentelė).

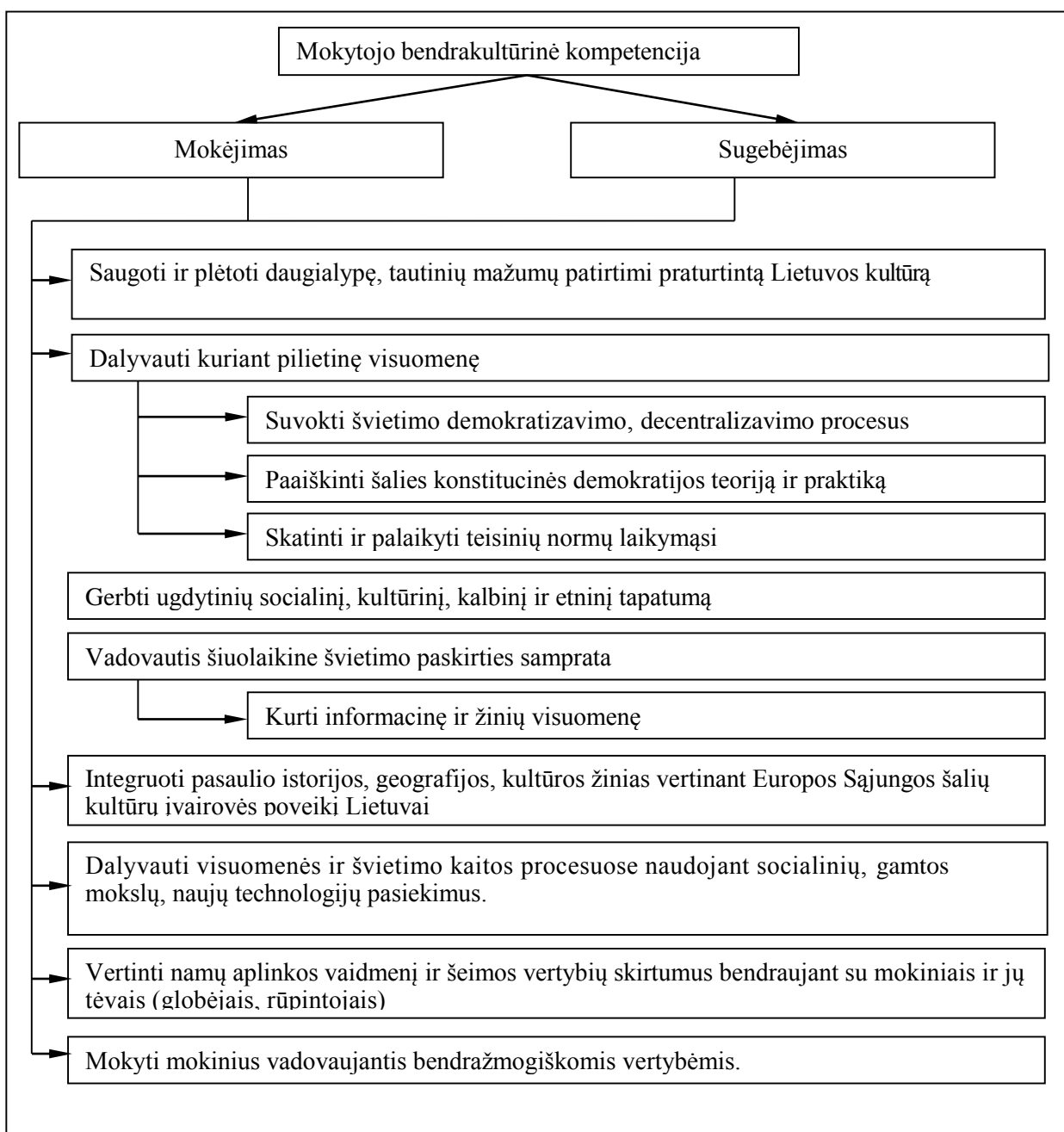
3 lentelė. **Mokytojo profesinės kompetencijos grupių apibrėžties struktūrinės dalys ir jų skaičius** (klasifikuojama pagal Mokytojo profesijos kompetencijos aprašą, 2007)

Eil. Nr.	Kompetencijos			
	Bendrakultūrinė	Profesinės	Bendrosios	Specialiosios
1	žinios	žinios	žinios	žinios
2	įgūdžiai	įgūdžiai,	įgūdžiai,	įgūdžiai,
3	gebėjimai	gebėjimai,	gebėjimai,	gebėjimai,
4		požiūriai	požiūriai,	požiūriai,
5	vertybinės nuostatos	vertybinės nuostatos	vertybinės nuostatos	vertybinės nuostatos
6	kitos asmenybės savybės	kitos asmenybės savybės	kitos asmenybės savybės	kitos asmenybės savybės
7	mokėjimas	mokėjimas	mokėjimas	mokėjimas
8	sugebėjimas	sugebėjimas	sugebėjimas	sugebėjimas
	7	8	8	8

7 pav. mokytojo profesinės kompetencijos struktūra. (klasifikuojama pagal Mokytojo profesijos kompetencijos aprašą, 2007)

Mokytojo profesijos kompetencijos apraše (2007) bendrakultūrinė kompetencija apibrėžiama kaip žinios, įgūdžiai, gebėjimai, vertybinės nuostatos ir kitos asmeninės savybės, sąlygojančios sėkmingą žmogaus veiklą konkrečioje(-se) kultūroje(-se).. Mokytojo bendrakultūrinę kompetenciją sudaro 5 komponentai; žinios, įgūdžiai, gebėjimai, vertybinės nuostatos, kitos asmenybės savybės. Mokytojo bendrakultūrinę kompetenciją sudaro aštuoni mokėjimai ir sugebėjimai (8 pav.)

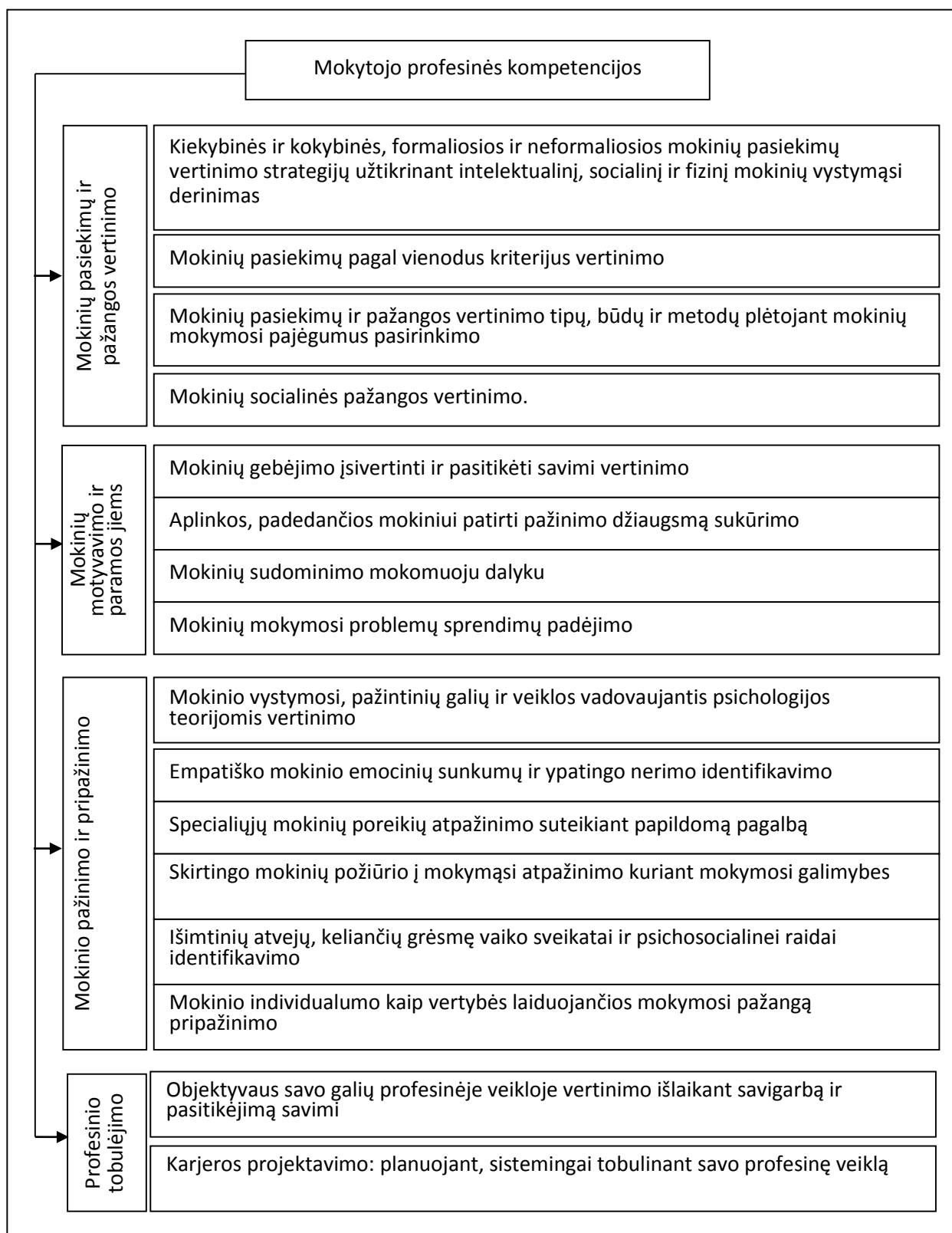

8 pav. Mokytojo bendrakultūrinės kompetencijos struktūrinės dalys pagal Mokytojo profesijos kompetencijos aprašą (2007)

Mokytojo profesijos kompetencijos apraše (2007) profesinės kompetencijos apibrėžiamos kaip mokytojo žinios, įgūdžiai, gebėjimai, vertybinės nuostatos, požiūriai ir kitos asmeninės savybės, reikalingos sėkmingai bendrajai, ugdymo veiklai, jos nspecifikuojant pagal ugdymo turinio koncentrus / sritis. Mokytojo profesijos kompetencijos apraše (2007) išskirtos aštuonios profesinės kompetencijos kompetencijų grupės (9,10 pav.).

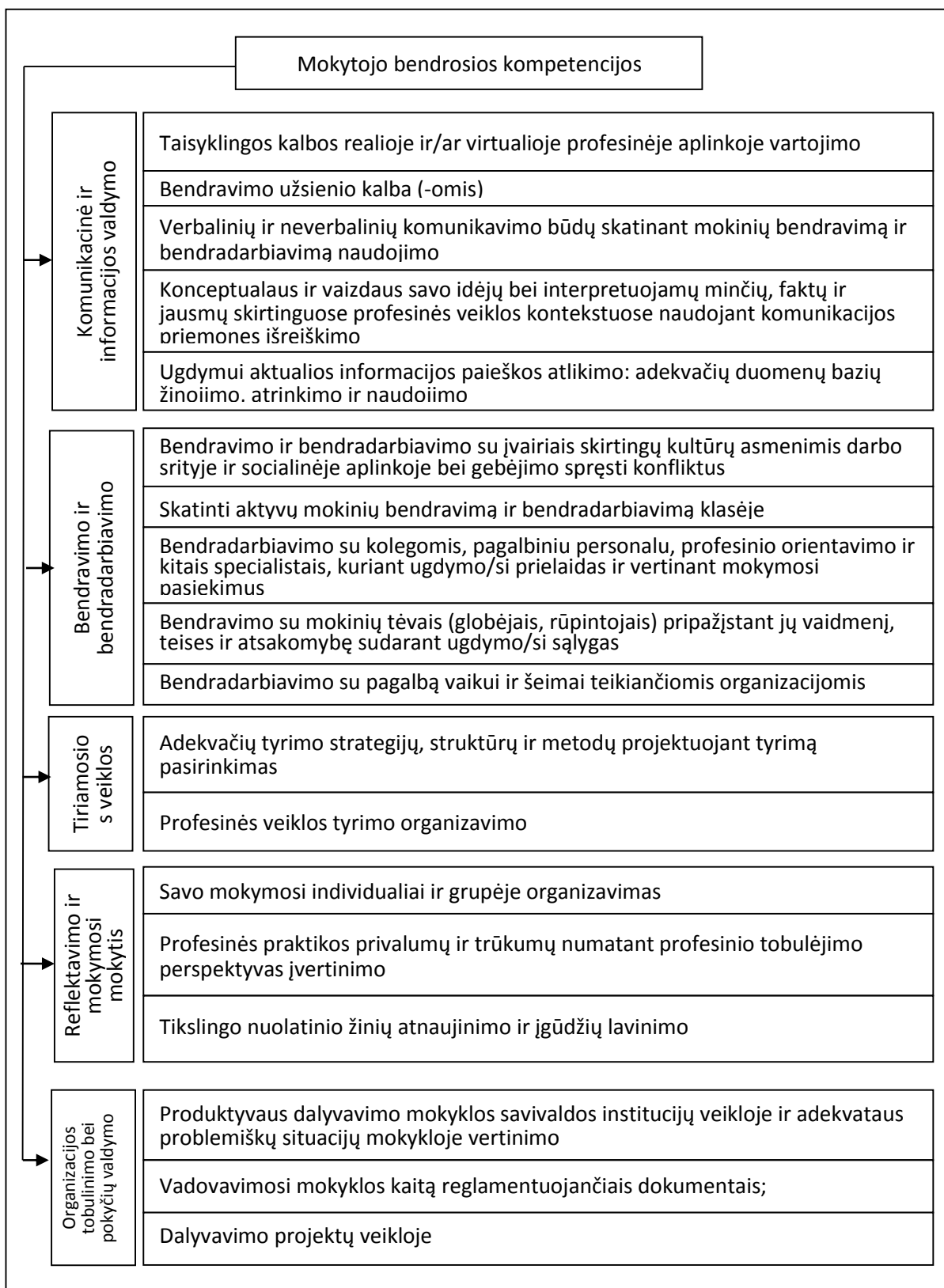
9 pav. Mokytojo profesinių kompetencijų sudėtinės dalys pagal Mokytojo profesijos kompetencijos aprašą (2007)

10 pav. Mokytojo profesinių kompetencijų sudėtinės dalys pagal Mokytojo profesijos kompetencijos aprašą (2007)

Mokytojo profesijos kompetencijos apraše (2007) mokytojo bendrosios kompetencijos apibrėžiamos kaip žinios, įgūdžiai, gebėjimai, vertybinės nuostatos, požiūriai, kitos asmeninės savybės, reikalingos mokytojo veiklai ir galimos perkelti iš vienos rūšies veiklos į kitą. Mokytojo

bendrašias kompetencijas sudaro penkios kompetencijų grupės (11 pav.) ((Mokytojo profesijos kompetencijos aprašas (2007))):

11 pav. Mokytojo bendrųjų kompetencijų struktūrinės dalys pagal Mokytojo profesijos kompetencijos aprašą (2007)

Mokytojo profesijos kompetencijos apraše (2007) **specialiosios kompetencijos apibrėžiamos kaip** mokytojo žinios, įgūdžiai, gebėjimai, vertybinės nuostatos, požiūriai ir kitos asmeninės savybės, sąlygojančios sėkmingą jo veiklą konkrečiame ugdymo turinio konkreste / srityje. Mokytojo profesijos kompetencijos apraše (2007) neišskirta nei viena specialiųjų kompetencijų grupę sudaranti kompetencija

1.5. Mokinių fizinio aktyvinimo (formalioju ir neformalioju būdu) problema

Papildomas ugdymas – meninių, sportinių, mokslinių, techninių ir kitų moksleivių gebėjimų plėtojimas sporto, meninės saviraiškos, turizmo, gamtos, techninės kūrybos ir kt. būreliuose, studijose, klubuose ir įvairiuose popamokiniuose renginiuose. Papildomo ugdymo būreliai, renginiai moksleiviams nėra privalomi, juos galima laisvai pasirinkti.

Papildomas fizinis ugdymas po pamokų – tai fizinio ugdymo tęsinys mokykloje. Todėl papildomo ugdymo valandos siekiant plėtoti mokinių saviraišką bendrojo lavinimo mokykloje (remiantis konkrečiu mokslo metų mokymosi planu) pirmiausia skiriamos moksleiviams, turintiems mokymosi sunkumų, ir tik po to gabiems mokiniams. Rekomenduojama organizuoti bendro fizinio rengimo, tam tikrų sporto šakų sekcijas, rengti draugiškas varžybas bei varžybas tarp klasių, turistinius žygius ir pan. Papildomo fizinio ugdymo grupės (sekcijos) sudaromos iš tos pačios klasės, paralelinių to paties koncentro klasių mokinių. Mokinių sudėtis per mokslo metus gali kisti. Mokytojo parengtas papildomo fizinio ugdymo programos rugsėjo mėnesio pradžioje tvirtina mokyklos direktorius. Papildomo ugdymo žurnaluose turi būti įrašomas fizinio ugdymo turinys ir tvarkoma apskaita. Šią veiklą kontroliuoja mokyklos administracija.

Papildomas fizinis ugdymas sudaro galimybę moksleiviams įvykdyti Kūno kultūros išsilavinimo standartų ir Lietuvos kūno kultūros ženklo reikalavimus, sistemingai tenkinti judėjimo poreikį, didinti (reguluoti) fizinį aktyvumą, gerinti mokymąsi, sveikatą. 1999-2000 m. m. ugdymo plane yra įrašyta, kad mokiniai, be dviejų kūno kultūros pamokų per savaitę, turėtų lankyti savo pomėgius atitinkančias kūno kultūros pratybas (bent 1 valandą) po pamokų (mokykloje arba kitose papildomo ugdymo institucijose).

Kiekvienoje klasėje gali būti ir yra mokinių, kurie nelanko organizuotų kūno kultūros papildomų pratybų ar savarankiškai nesimankština po pamokų. Mokinio sportinio ugdymo kokybę lemia:

1. individualios gyvenimo sąlygos,
2. individualios mokymosi sąlygos,
3. poreikiai,
4. įpročiai,
5. vadovų profesionalumas,

6. materialinė bazė ir kt.

1.6. Pasiekimų vertinimas

Pasiekimų vertinimas – mokymo proceso komponentas. Kūno kultūros mokytojas, siekdamas, kad mokiniai įgytų valstybinių standartų pasiekimų lygmenyse įvardytų žinių ir gebėjimų, galėtų naudoti neformalųjį ir formalųjį pasiekimų vertinimą (Kuklys, Blauzdys, 2000).

Skiriami du neformalaus vertinimo būdai: 1) nuomonės apie mokinį susidarymas; 2) vertinimas ugdymo procese (pagal tam tikrus ženklus mokytojas sprendžia, ar mokiniai jį suprato). Neformalaus vertinimo trūkumai – patikimumas (stabilumas) ir pagrįstumas (validumas: ar vertinama tai, ką norime vertinti).

Mokiniai, atlikę testus, pratimus, savarankiškas užduotis, atsakę žodžiu ar raštu, vertinami pažymiais ar kitu žymeniu. Pvz.: įskaityta, išlaikė ir pan. Tai formalus vertinimas, kuris užrašomas į pažymių knygelę, klasės dienyną.

Žinių ir gebėjimų tikrinimo principai yra šie: 1) sistemingumo, 2) objektyvumo, 3) individualumo, 4) visapusiškumo.

Įskaitinio (kontrolinio) vertinimo pratimai planuojami ir numatomi metiniame fizinio ugdymo plane-grafike. Visi mokiniai (išskyrus specialios medicininės fizinio pajėgumo grupės moksleivius), kurie atlieka pratimus, yra vertinami kontrolinių (įskaitinių) pamokų metu. Jų per trimestrą būna 3-4. Šios pamokos gali būti vedamos kaip varžybos, laikantis varžybų taisyklių. Per įskaitines pamokas visi mokiniai įvertinami pažymiais.

Tradiciskai populiarios yra trys pasiekimų vertinimo sistemos:

- 1) norminė, kai moksleivio pasiekimai lyginami su klasės bendraamžių;
- 2) ideografinė, kuri yra orientuota į to paties moksleivio daromą pažangą;
- 3) kriterinė, kai moksleivio pasiekimai lyginami su iš anksto numatytais labai konkrečiais fizinio parengtumo standartais.

Šios trys moksleivių žinių, gebėjimų vertinimo (pažangumo ir fizinio parengtumo lygio) sistemos tebėra aktualios, todėl jas reikėtų ir toliau prasmingai derinti.

2.TYRIMO METODIKA IR ORGANIZAVIMAS

2.1. Tyrimo metodologija

Tyrimo metodologija grindžiama šiomis teorijomis:

1. **Humanistinės pedagogikos ir psichologijos teorijų** (Rogers, 1983; Maslow, 2006), teiginiais, akcentuojančiais į asmenį orientuotą ugdymą. Vyresniųjų mokinių fizinis ugdymas/is reiškiasi dviem formomis – formaliąja ir neformaliąja. Tikėtina, kad per formalizuotą fizinį ugdymą/si mokinio saviraiška – atliekamų judesių ir veiksmų, patiriamų, emocijų, santykių, jausmų paletė yra siauresnė palyginus su per neformalųjį fizinį ugdymą/si patiriamą. Todėl tik per formalųjį fizinį ugdymą/si visapusiškai reiškiasi humanistinės pedagogikos ir psichologijos teorijos principai, akcentuojantys svarbiausias žmogiškąsias vertybes – laisvę, saviraišką, kūrybą, meilę. Todėl mokinio asmenybės raiška ir jai reikštis sudarytos bei susidariusios sąlygos, tapo svarbiausiu tyrimo objektu. Vadovaudamiesi humanistinės pedagogikos ir psichologijos teorijų teiginiais mokinio asmenybę suvokėme kaip esybę, apdovanotą laisve, kūrybinėmis galiomis, sąmoningumu; siekiančią egzistencijos dvasinės prasmės; visumą, neskaidomą į atskirus sudėtinius elementus – refleksus, pažinimą, intelektą ir t.t.. Remdamiesi humanistinės pedagogikos ir psichologijos teorijomis pripažįstame ir vyresniųjų mokinių fizinio ugdymo/si saviaktualizacijos ir keitimosi nuostata, apibrėžiančią žmogaus galimybę pasirinkti veiklą, likimą ir jį valdyti.

2. **Konstruktivizmo teorijos** šalininkų (Weinberger, 2004; Martišauskienė, 2008; Pollard, 2006), teiginiais pagrindusiais asmenine patirtimi grindžiamo ne tik žinių įgijimo, bet kūrimo svarbą mokymuisi. Konstruktivus (lot. constructor – reikalingas pastatymui) yra suvokiamas kaip reikalingas pastatymui, efektyviai sukuriamas, toks kuriuo galima remtis, turintis pagrindą (Tarptautinių žodžių žodynas, 1985). Vilnius: Vyriausioji enciklopedijų redakcija). Remiantis konstruktyvistų teiginiais mokinio fizinio ugdymą/si suvokiame kaip pažinimą besiremiantį fizinės saviugdodos patirtimi, įgalinančia ne tik toliau plėtoti suvokimus, jautimus, žinias, bet ir juos taikyti konkrečiose socialinėse sąlygose. Savaime suprantama, kad mokinio pažinimą ir veikimo efektyvumą lemia tiek aplinka tiek ir mokinio vidinė motyvacija fizinei saviugdai. Remdamiesi konstruktyvizmo šalininkų, akcentuojančių pažinimo, o tuo pačiu ir vertybinių nuostatų kaitą, teiginiais fizinio ugdymą/si suvokiame kaip nenutrūkstamą procesą. Konstruktivizmas kai reiškinį pažinimo genezė teorija, mąstymo modelis realizuojamas per praktiką. Todėl vyresniųjų mokinių fizinio ugdymo/si aplinką suvokėme kaip veiksnį lemiantį mokinių aktyvumą (judesių ir veiksmų konstravimą, įgytų žinių patikrinimą ir turtinimą, eksperimentavimą, asmeninį įprasminimą), savarankiškumą, vertybių kaitą. Savaime suprantama, kad konstruktyvizmo raišką lemia vyresniųjų mokinių patirtis, pažinimo būdai, modeliai, struktūros, nuostatos, informacijos pobūdis, aplinka.

3. Pragmatizmo teorijos esminė nuostata, išreiškiama tuo, kad žmogaus formavimuisi labai svarbus patyrimas. Pragmatizmo šalininkai teigia, kad ugdymo tikslas yra mokyti vaikus gyventi, t.y. padėti įgyti mokymosi patirties, sudaryti sąlygas tinkamam charakteriui ugdytis, parodyti gyvenimo galimybes. Pragmatizmo nuostatose žinojimas kyla iš patyrimo, ir naudingas yra tas žinojimas, kuris pritaikomas praktikoje. Pagal pragmatizmą, palaikomas bendresnis ugdymas, o ne specializuotas: metodai lankstūs, išaugantys iš esamų sąlygų. Mokimosi veikloje svarbu sukurti atvirą ir skatinančią aplinką, kurioje vaikai jaustųsi natūraliai ir laisvai. (Craig, 2007).

4. **Fizinio ugdymo** teorija. Taikomoji pedagogikos ir edukologijos mokslo šaka - mokslas apie asmens kūno kultūrą, fizinių galių plėtotę (Sporto terminų žodynas, 2002).

5. **Raidos teorija arba vystymosi** teorija. Žinių sistema apie reiškinių (pojūčių, protinių gabumų, judamosios elgsenos, motyvacijos ir socialinių vertybių) atsiradimą, pasikeitimus ir išnykimą, kuriuos lemia priežasties ir padarinio ryšiai (Sporto terminų žodynas, 2002).

6. **Kūno kultūros** teorija. Tai mokslas apie bendruosius fizinio ugdymo dėsningumus, fizinio ugdymo proceso valdymą. Integruota žinių sistema apie bendruosius kūno kultūros, fizinio lavinimo, fizinio aktyvumo (kaip ugdymo sistemos sudedamosios dalies) ir žmogaus ugdymo vyksmo dėsningumus (Sporto terminų žodynas, 2002). **Kūno kultūros teorijos dalykas** - mokomasis, dėstomasis objektas, nagrinėjantis žmogaus judesius ir jų poveikį organizmui, bendruosius fizinio ugdymo dėsningumus ir fizinio ugdymo proceso valdymą.

Norint modeliuoti aplinkos poveikį neformaliojo būdu sportuojančiam vaikui, paaugliui, jaunuoliui teikia turėti pakankamai žinių apie jį (raidos psichologija ir fiziologija,).

Fizinio ugdymo teorijos paskirtis – rinkti, teoriškai apibendrinti objektyvias žinias apie asmens kūno kultūrą, kurti tiriamųjų reiškinių valdymo būdus. Jeigu tiriamasis reiškinys yra fizinį aktyvumą lemiantys veiksniai tai (o aplinka turi vieną iš rimčiausių poveikių fizinio aktyvumo apimčiai) mūsų tyrimo problema siejasi fizinio ugdymo teorija

2.2. Tyrimo metodai

Darbe taikyti šie tyrimo metodai: teorinė analizė ir apibendrinimas, anketinė apklausa, matematinė statistika

1. Anketinė apklausa;

Vyriausiųjų mokinių sportiniam ugdymui tirti buvo pasitelkta darbo vadovo sudaryta anketa (1 priedas), susidedanti iš 13 struktūrinių dalių.

Pirmoji anketos dalis (1 anketos klausimas) buvo skirta konkrečioje mokykloje besimokančių mokinių (1.1. anketos klausimas) ir mokykloje dirbančių pedagogų (1.2. anketos klausimas) skaičiui nustatyti

Antroji (2 anketos klausimas), trečioji (3 anketos klausimas) ir ketvirtoji (4 anketos klausimas) anketos struktūrinės dalys buvo skirtos mokinių sveikatos lygiui nustatyti. Visus šiuos tris klausimus apjungus buvo analizuojamas mokinių sveikatos lygis.

Mokinių priskyrimas sveikatos grupei leidžia, panaudojant paprastą matematinį algoritmą, apskaičiuoti mokinių sveikatos lygį. Mokinio, priskirto 1 sveikatos grupei (tai yra sveikas vaikas, nesergantis lėtinėmis ligomis, neturintis funkcinų sutrikimų, atsparus fiziniam krūviui, pagal amžių fiziškai bei psichiškai išsivystęs) sveikata buvo įvertinta 5; mokinio, priskirto antrai sveikatos grupei ((sveikas vaikas, turintis kai kurių morfofunkcinių sutrikimų (fizinio išsivystymo nukrypimai, laikysenos sutrikimai, pakitęs arterinis kraujo spaudimas, suplokštėjusi pėda), taip pat vaikas su sumažėjusiu atsparumu ligoms)), sveikata buvo įvertinta 4; mokinio, priskirto trečiai sveikatos grupei (vaikas, sergantis lėtinėmis ligomis, esančiomis kompensacijos stadijoje ir netrukdančiomis jam prisitaikyti prie gyvenimo ir darbo sąlygų), sveikata buvo įvertinta 3; mokinio, priskirto ketvirtai sveikatos grupei (vaikas sergantis subkompensuotomis lėtinėmis ligomis, kurios trukdo prisitaikyti prie aplinkos), sveikata buvo įvertinta 2; mokinio, priskirto penktai sveikatos grupei (vaikas, sergantis lėtinėmis ligomis dekomensacijos stadijoje. Tai yra sunkus ligonis, dažniausiai I, II grupės invalidas, dėl savo blogos sveikatos negalintis lankyti mokyklos), sveikata buvo įvertinta 1 balu. Kuo vaiko sveikatos vertinimas yra arčiau penketuko tuo jo sveikata yra geresnė. Vertinant visos imties sveikatą mokinių skaičius dauginamas iš 5 balų ir sužinomas maksimaliai galimas tiriamosios grupės sveikatos vertinimas. Apskaičiavus procentines raiškas nuo maksimalios sveikatos galima vertinti tiriamosios grupės sveikatą.

Penktoji anketos struktūrinė dalis (5 anketos klausimas) buvo skirta kūno kultūros mokytojų išsilavinimo ir veiklos analizei.

Šeštoji anketos struktūrinė dalis (6 anketos klausimas) buvo skirta trijų kūno kultūros pamokų situacijai mokykloje nustatyti.

Septintoji anketos struktūrinė dalis (7 anketos klausimas) buvo skirta mokyklos bendruomenės pastangų mokinių sportinio ugdymo veiklinimui, skatinimui, įgalinimui analizei.

Aštuntoji anketos struktūrinė dalis (8 anketos klausimas) buvo skirta mokyklos sporto bazės, prietaisų, inventoriaus gausai ir lygiui nustatyti

Devintoji anketos struktūrinė dalis (9 anketos klausimas) buvo skirta mokiniu sveikatos priežiūros lygiui nustatyti.

Dešimtoji anketos struktūrinė dalis (10 anketos klausimas) buvo skirta mokyklos skiriamoms išlaidoms sportiniam ugdymui nustatyti.

Vienuoliktoji anketos struktūrinė dalis (11 anketos klausimas) buvo skirta mokykloje sukurtų sąlygų kūno kultūros ir sporto pasiekimams, viešinimui nustatyti.

Dvyliktoji anketos struktūrinė dalis (12 anketos klausimas) buvo skirta mokiniams suteikiamų galimybių lankyti sporto šakų būrelių užsiėmimus analizei

Siekdami susikoncentruoti gilesnėms paauglių sportinio ugdymo studijoms apjungėme anketos klausimus (4) lentelė. Keli klausimai atspindėjo įvardintąjį kintamąjį.

4 lentelė **Vidutinio mokyklinio amžiaus mokinių sportinį ugdymą apibūdinančių kintamųjų analizavimo pasitelkus anketos klausimus struktūra**

Kintamųjų grupė		Kintamieji		Anketos klausimo numeris
Nr.	Pavadinimas	Nr.	Pavadinimas	
1	Mokinių sveikata	1	Mokinių sveikatos grupės	2
		2	Mokinių medicininės fizinio pajėgumo grupės	3
		3	Mokinių augimo harmoningumo grupės	4
		4	Mokinių sveikatos priežiūra	9
2	Kūno kultūros mokytojai	1	Kūno kultūros mokytojų išsilavinimas, profesinė kvalifikacija, veikla	5
3	Mokinių fizinis aktyvinimas	2	Trijų kūno kultūros pamokų per savaitę realizavimas mokykloje	6
		3	Mokinių lankomi sporto šakų būreliai mokykloje	11
		4	Išlaidos renginiams	10
		5	Lietuvos kūno kultūros ženklo programų realizavimas mokykloje	13
4	Sporto bazė	1	Mokyklos sporto bazė, prietaisai, inventorius	8
		2	Išlaidos sporto bazės plėtrai	10
5	Kūno kultūros ir sporto vertybių plėtra	1	Mokyklos bendruomenės sporto veikla	7
		2	Kūno kultūros sklaida mokykloje	11

2.3. Tyrimo organizavimas

Tyrimas buvo organizuojamas pagal darbo plane numatytus etapus.

1. I etapas (2013 metų rugsėjis – 2014 metų gruodis) buvo analizuojama mokslinė metodinė literatūra, suformuluota darbo tema, numatyti tyrimo tikslas ir uždaviniai, išanalizuoti tyrimo metodai, patikslinta anketa mokinių sportiniam ugdymui teikiamų sąlygų analizei.

2. II etapas (2015 metų sausis – 2015 metų kovas) buvo apklausiami Pasvalio rajono mokyklų bei analizuojami anksčiau gauti Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono mokyklų vadovų

apklausų rezultatai (tyrimo duomenis pateikė darbo vadovas). Toliau buvo tęsiamos mokslinės-metodinės literatūros studijos, sisteminamos mokslininkų nuomonės apie teniso veteranų fizinės saviugdos ypatumus bei žaidimo judesių technikos kokybę.

3. III etapas (2015 metų kovas – 2015 metų kovas) sisteminami, analizuojami tyrimo duomenys, rašomos išvados.

4. IV etapas – pasirengimas darbo gynimui Kūno kultūros ir sporto edukologijos katedroje ir darbų gynimo komisijoje (2015 metų balandis – 2015 metų birželis). Darbas buvo pateiktas Kūno kultūros ir sporto edukologijos katedrai 2015 balandžio 12 d.. Teikiamas darbas buvo apsvarstytas katedros posėdyje ir buvo nuspręsta, kad jis atitinka reikalavimus ir gali būti teikiamas gynimui Šiaulių universiteto rektoriaus sudarytoje magistro darbų gynimo komisijoje.

2.4. Tiriamųjų charakteristika

Siekiant geriau suvokti paauglystės amžiaus tarpsnio ypatumus, ir jo vietą žmogaus ontogenezeje susisteminome L. Jovaišos (2007) teikiamas pagrindines charakteristikas (5 lentelė)

5 lentelė **Tyrimo imties amžiaus tarpsnių charakteristika remiantis fizinio ir psichinio vystymosi bei vyraujančios veiklos kriterijais pagal L. Jovaišą (2007)**

Puslapis	Kriterijus	Metai						Lytis
		11	12	13	14	15	16	
16	Fizinis ir psichinis vystymasis	Paauglystė						B
192		Paauglystė						M
16							Jaunystė	B
108						Jaunystė		M
108						Ankstyvoji (adolescencija)		B
108					Ankstyvoji (adolescencija)			M
108						Lytinis brendimas		B
108					Lytinis brendimas			M
16		Mokyklinis amžius	Vidutinis mokyklinis					
16							M	
16	Vyraujanti veikla	Mokymasis						B
16								M

Buvo ištirta 751 vidutinio mokyklinio amžiaus mokinių vidinių ir edukacinės aplinkos veiksnių poveikis (6 lentelė). Vidiniams sportinių ugdymą lemiantiems veiksniams yra priskiriami paauglių sveikatą atspindintys veiksniai. 7, 8 lentelės). Tai sudarė 62,6 proc. visų Pasvalio rajono vidutinio mokyklinio amžiaus mokinių.

6 lentelė **Tirtų vidutinio mokyklinio amžiaus mokinių skirstinys**

Mokyklos	Penktokai			Šeštokai			Septintokai			Aštuntokai			Iš viso		
	Mergaitės	Berniukai	Iš viso	Mergaitės	Berniukai	Iš viso	Mergaitės	Berniukai	Iš viso	Mergaitės	Berniukai	Iš viso	Mergaitės	Berniukai	Iš viso
Daujėnų pagrindinė mokykla	4	5	9	6	7	13	5	6	11	9	7	16	24	25	49
Joniškėlio Gabrielės Petkevičiūtės Bitės gimnazija	28	26	54	28	28	56	26	26	52	27	31	58	109	111	220
Pasvalio Lėvens pagrindinė mokykla	25	27	52	32	28	60	26	35	61	26	20	46	109	110	219
Pasvalio Svalios pagrindinė mokykla	27	34	61	26	32	58	29	28	57	40	47	87	122	141	263
Visa imtis	84	92	176	92	95	187	86	95	181	102	105	207	364	387	751

7 lentelė. Visos imties skirstinys pagal priklausomybę sveikatos grupėms

Mokyklos	Sveikatos grupės										Penktokės	Penktokai	Visa penktokai
	1		2		3		4		5				
	Mergaitės	Berniukai	Mergaitės	Berniukai	Mergaitės	Berniukai	Mergaitės	Berniukai	Mergaitės	Berniukai			
Daujėnų pagrindinė mokykla	8	14	6	4	8	6	2	0	0	1	24	25	49
Joniškėlio Gabrielės Petkevičiūtės Bitės gimnazija	31	36	50	49	23	26	5	0	0	0	109	111	220
Pasvalio Lėvens pagrindinė mokykla	29	32	49	51	25	23	6	4	0	0	109	110	219
Pasvalio Svalios pagrindinė mokykla	35	42	53	60	31	34	3	5	0	0	122	141	263
Iš viso	103	124	158	164	87	89	16	9	0	1	364	387	751

Apklaustose Pasvalio mokyklose dirbo 9 kūno kultūros mokytojai. Pasvalio rajono mokyklose kūno kultūros mokytojas dirba 66,7 proc. moterų ir 33,3 proc. vyrų. Dominuoja mokytojai baigę Lietuvos sporto universitetą (55,6 proc. mokytojų imties). Daugiau kaip penktadalis kūno kultūros mokytojų baigę Lietuvos edukologijos universitetą (22,2 proc. mokytojų imties) ir Šiaulių universitetą (22,2 proc. mokytojų imties).

Anketos pagalba analizavome kūno kultūros mokytojų baigtas aukštąsias mokyklas, sportines specializacijas, mėgstamas fizinio aktyvumo veiklas ir t.t.. Būtent kūno kultūros mokytojai turi būti pagrindiniais asmenimis kuriančiais palankią sportiniam ugdymui edukacinę aplinką veiklų organizavimui, viešinimui, skatinimui ir t.t.

8 lentelė. Visos imties skirstinys pagal sveikatos vertinimą (taškais)

Mokyklos	Sveikatos grupės										Penktokės	Penktokai	Visa penktokai
	1		2		3		4		5				
	Mergaitės	Berniukai	Mergaitės	Berniukai	Mergaitės	Berniukai	Mergaitės	Berniukai	Mergaitės	Berniukai			
Priklausomybės sveikatos grupei vertinimas taškais													
Daujėnų pagrindinė mokykla	40	70	24	16	24	18	5	0	0	1	93	105	198
Joniškėlio Gabrielės Petkevičiatės Bitės gimnazija	155	180	200	196	69	78	12	0	0	0	436	454	890
Pasvalio Lėvens pagrindinė mokykla	145	160	196	204	75	69	15	9	0	0	431	442	873
Pasvalio Svalios pagrindinė mokykla	175	210	212	240	93	102	6	11	0	0	486	563	1049
Iš viso	515	620	632	656	261	267	38	20	0	1	1446	1564	3010

3. VIDUTINIO MOKYKLINIO AMŽIAUS MOKINIŲ SPORTINIO UGDYMO VIDINIŲ IR IŠORINIŲ VEIKSNIŲ ANALIZĖ

3.1. Vidiniai veiksniai

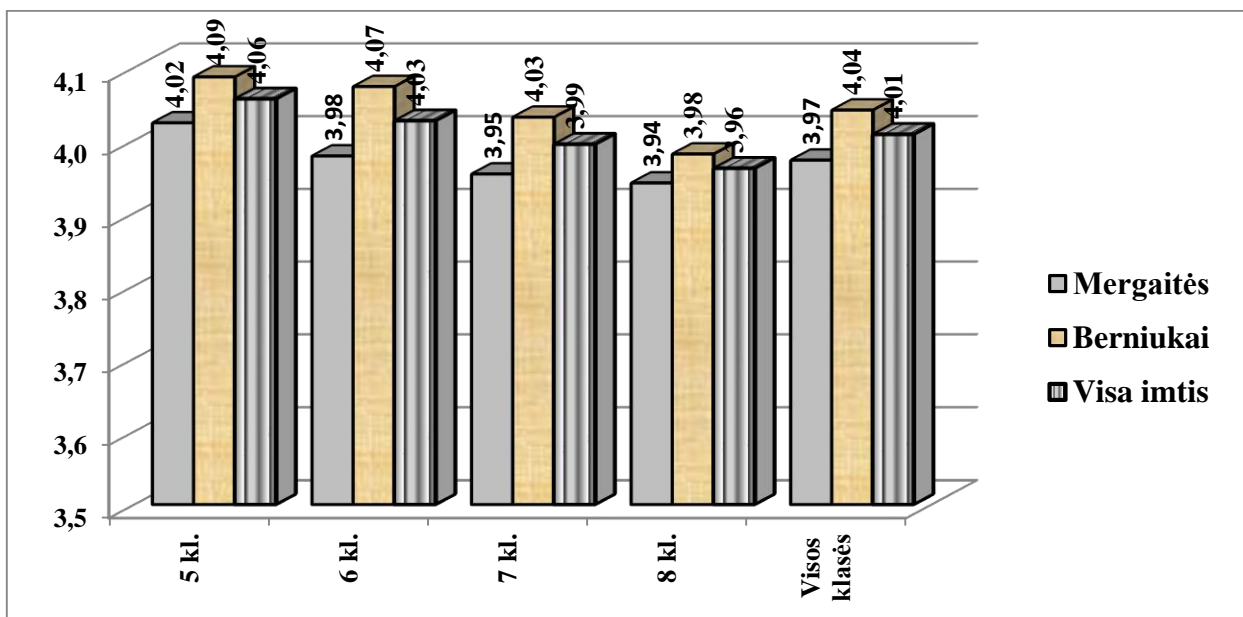
3.1.1. Mokinių sveikatos grupės

Mokinių sveika anot A.K. Balsevičiaus (B.K. Балсевич) (2000) yra vidinis sportinio ugdymosi efektyvumą lemiantis veiksnys. Kitaip tariant paauglio sveikatos rodikliai lemia jo reakciją į patiriamus fizinius krūvius. Paauglys kurio, sveikata yra gera gebės įveikti didesnius ir intensyvesnius fizinius krūvius, greičiau atsigaus (regeneruos) po fizinių krūvių. Sporto fiziologai (Skurvydas, 2010, Milašius, 2005) vartoja sąvoka genetinis determinizmas. Paprastai tariant tai yra organizmo genetiškai paveldimas gebėjimas išverti fizinius krūvius. Ši sąvoką glaudžiai siejama su organizmo ląstelių, audinių, organų, organų sistemų, viso organizmo sistemų struktūriniais ir funkciniais pokyčiais.

Mokinių priskyrimas sveikatos grupei leidžia panaudojant parastą matematinę algoritmą apskaičiuoti mokinių sveikatos lygį. Mokinio, priskirto 1 sveikatos grupei (tai yra sveiki vaikai, nesergantys lėtinėmis ligomis, neturintys funkcinių sutrikimų, atsparūs fiziniam krūviui, pagal amžių fiziškai bei psichiškai išsivystę) sveikata buvo įvertinta 5; mokinio, priskirto antrai sveikatos grupei ((sveiki vaikai, turintys kai kurių morfofunkcinių sutrikimų (fizinio išsivystymo nukrypimai, laikysenos sutrikimai, pakitęs arterinis kraujo spaudimas, suplokštėjusi pėda), taip pat vaikai su sumažėjusiu atsparumu ligoms)), sveikata buvo įvertinta 4; mokinio, priskirto trečiai sveikatos grupei (vaikai, sergantys lėtinėmis ligomis, esančiomis kompensacijos stadijoje ir netrukdančiomis jiems prisitaikyti prie gyvenimo ir darbo sąlygų), sveikata buvo įvertinta 3; mokinio, priskirto ketvirtai sveikatos grupei (vaikai sergantys subkompensuotomis lėtinėmis ligomis, kurios trukdo prisitaikyti prie aplinkos), sveikata buvo įvertinta 2; mokinio, priskirto penktai sveikatos grupei (vaikai, sergantys lėtinėmis ligomis dekomensacijos stadijoje. Tai yra sunkūs ligoniai, dažniausiai I, II grupės invalidai, dėl savo blogos sveikatos negalintys lankyti mokyklos), sveikata buvo įvertinta 1 balu. Kuo vaiko sveikatos vertinimas yra arčiau penketuko tuo jo sveikata yra geresnė. Vertinant visos imties sveikatą mokinių skaičius dauginamas iš 5 balų ir sužinomas maksimaliai galimas tiriamosios grupės sveikatos vertinimas. Apskaičiavus procentines raiškas nuo maksimalios sveikatos galima vertinti tiriamosios grupės sveikatą.

Tirtos vidutinio mokyklinio amžiaus sveikata buvo įvertinta $4,04 \pm 0,32$ balo (13 pav.). Berniukų sveikata buvo 1,7 proc. geresnė palyginus su mergaičių. Tyrimo duomenys leidžia įžvelgti vieną labai svarbią sportiniam ugdymui tendenciją – kuo vyresni paaugliai tuo prastesnė

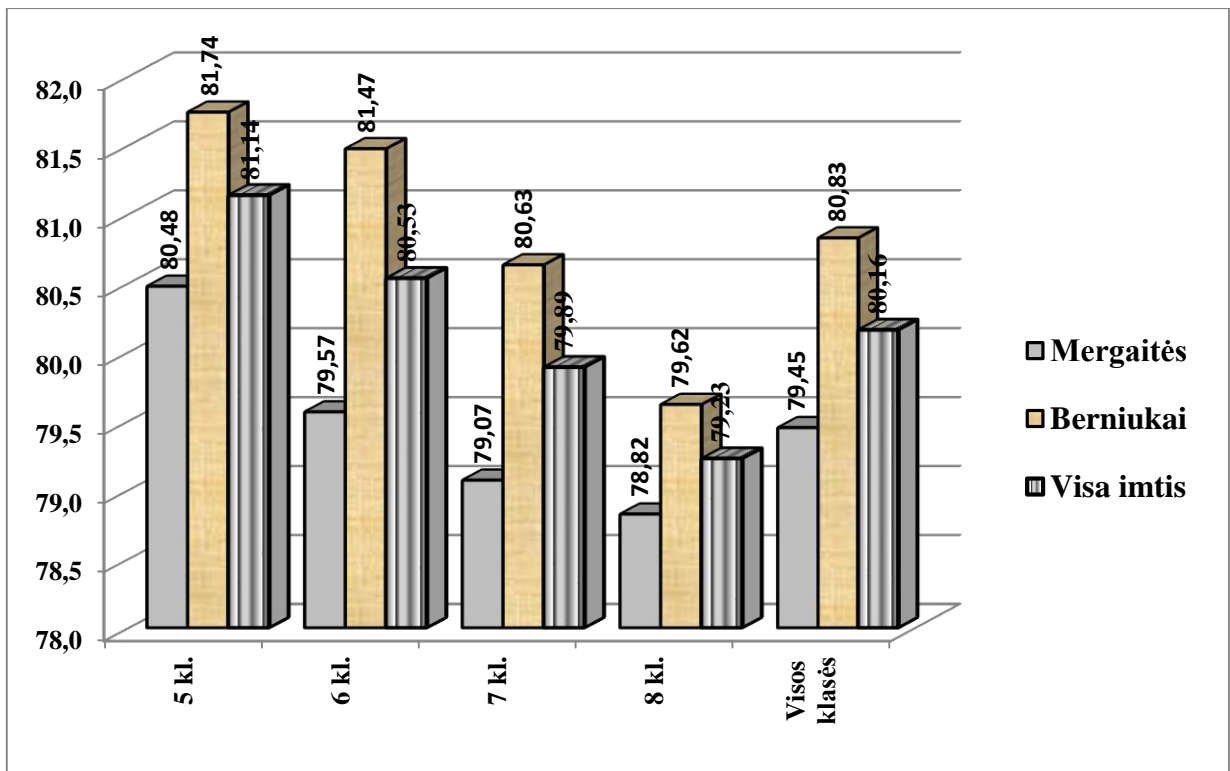
sveikta. Geriausia sveikata pasižymi penktokai, prastesne šeštokai, dar prastesne septintokai ir prasčiausia aštuntokai. Sveikatos prastėjimo priežastys yra teikiamo literatūroje ir jų labai daug: mažas fizinis aktyvumas, netinkama ir neritminga mityba, netinkamas maisto racionas, netinkamos šeimos tradicijos, pasyvus laisvalaikio būdas ir t.t. priežastys žinimas. Vadinasi sukūrus poveikio programas galima būtų tas problemas išspręsti, bet tokių teigiamų pavyzdžių sutinkame gana retai.

13 pav. Vidurinio mokyklinio amžiaus mokinių sveikatos vertinimo (balais) skirstinys

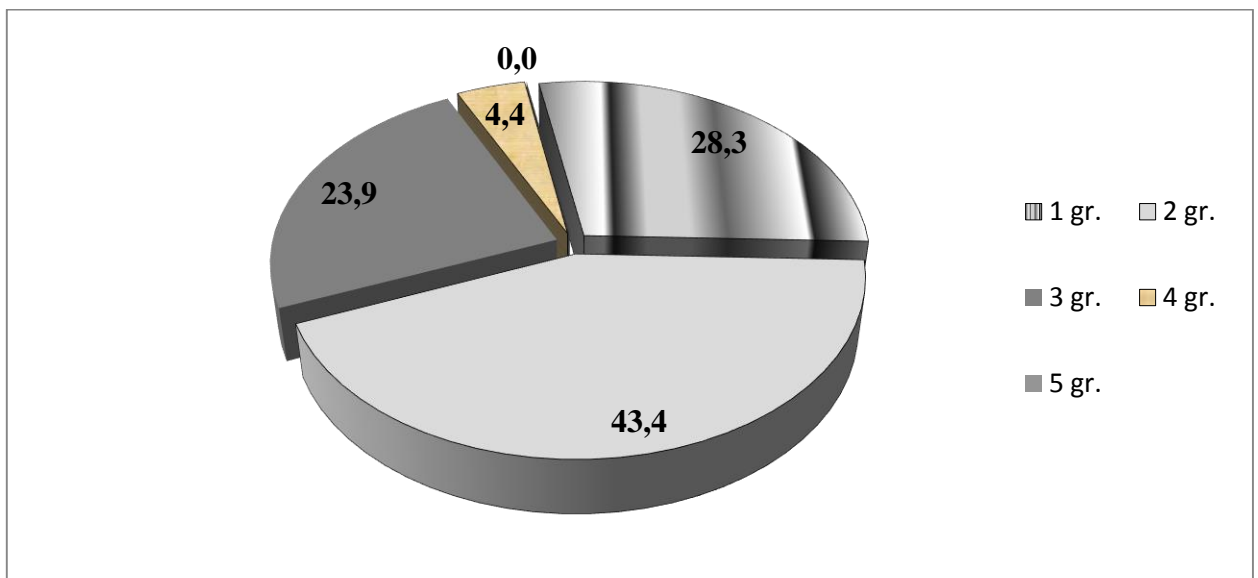
Reaguojant į tokią sveikatos rodiklių kaitos tendenciją būtina ypač atsargiai rekomenduoti fizinio aktyvumo veiklas septintokams ir aštuntokams. Vyresniesiems paaugliams prasideda ir lytinės brandos laikotarpis. Tikėtina, kad šis veiksnys taip pat veikia vidutinio mokyklinio amžiaus vaikų sveikatą.

Panašios tendencijos nustatytos žvelgiant į sveikatos procentinę raišką (14 pav.). Arčiausiai idealios sveikatos buvo penktokai. Berniukų sveikata sudarė 81,74 proc. nuo maksimaliai galimos. Berniukų–aštuntokų sveikata buvo 2,14 proc. prastesnė palyginus su šeštokų. Analogiška sveikatos kaitos tendencija būdinga ir mergaitėms. Aštuntokių sveikata buvo 1,66 proc. prastesnė palyginus su penktokių.

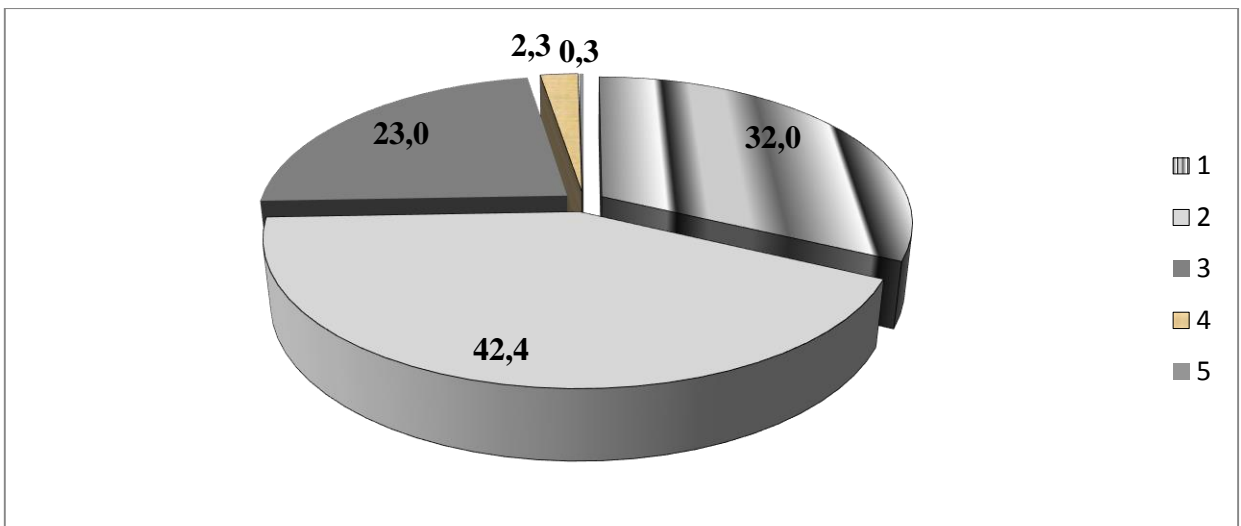

14 pav. Vidurinio mokyklinio amžiaus mokinių sveikatos vertinimo (procentais) skirstinys

Pirmai sveikatos grupei buvo priskirta 28,3 proc. vidutinio mokyklinio amžiaus mergaičių (15 pav.) ir 32 proc. berniukų (16 pav.). Vadinasi sveikų nesergančių lėtinėmis ligomis, neturinčių funkcinų sutrikimų, atsparių fiziniam krūviui, pagal amžių fiziškai bei psichiškai išsivysčiusių berniukų buvo 3,7 proc. daugiau negu mergaičių. Ketvirtai sveikatos grupei buvo priskirta 4,4 proc. mergaičių ir 2,2 proc. berniukų.

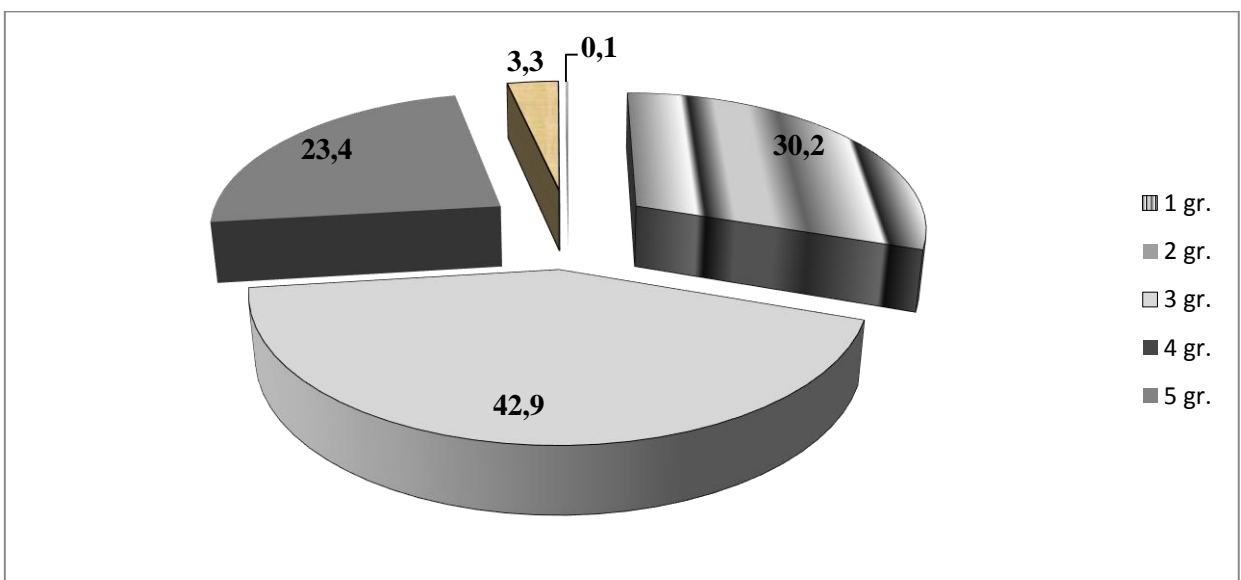

15 pav. Mergaičių skirstinys pagal sveikatos grupes

16 pav. Berniukų skirstinys pagal sveikatos grupes

Pirmai sveikatos grupei buvo priskirta 30,2 proc. vidutinio mokyklinio amžiaus mokinių (17 pav.). Sveiki vaikai, turintys kai kurių morfofunkcinių sutrikimų (fizinio išsivystymo nukrypimai, laikysenos sutrikimai, pakitęs arterinis kraujo spaudimas, suplokštėjusi pėda), taip pat vaikai su sumažėjusiu atsparumu ligoms tiriamieji buvo priskiriami antrai sveikatos grupei ir tokie mokiniai sudarė 23,4 proc. viso imties

17 pav. Visos imties skirstinys pagal sveikatos grupes

3.2. Išoriniai veiksniai

3.2.1. Kūno kultūros mokytojų profesinė kompetencija

Pritarimas L. Jovaišos (2007) ir K. Miškinio (2000) teiginiams jog pedagogo profesinė kvalifikacija lemia ugdymo proceso kokybę paskatino kūno kultūros mokytojų profesinės kompetencijos analizę ir jos sąsają su mokinių sportinio ugdymo(si) veiksmingumu paiešką.

Visi apklausti Pasvalio rajono kūno kultūros mokytojai yra įgiję bakalauro profesinį laipsnį, tačiau nėra ir nei vieno, įgijusio magistro mokslinį laipsnį. Bet bakalauro profesinis laipsnis yra netampa kliuviniu įgyti aukštesnes mokytojo profesines kvalifikacijas (9 lentelė).

Objektyviausiai kūno kultūros mokytojo profesinę kompetenciją turėtų atspindėti profesinė kvalifikacija. Tikėtina, kad profesinę kompetenciją tinkamiausi atspindi mokytojo profesinė kvalifikacija. Kūno kultūros mokytojo profesinę kvalifikaciją vertinome 1, vyresniojo kūno kultūros mokytojo – 2, kūno kultūros mokytojo metodininko – 3, kūno kultūros mokytojo metodininko – 4 balais (9 lentelė). Po to profesinių kvalifikacijų vertinimus padauginome iš profesinių kvalifikacijų pasikartojimo dažnio. Palyginę tiriamų mokytojų suminę kvalifikaciją su maksimaliai galima sukaupti suma gavome visos tiriamosios imties profesinės kvalifikacijos vertinimą procentais.

9 lentelė. **Kūno kultūros mokytojų profesinė kvalifikacija**

Profesinė kvalifikacija	Profesinės kvalifikacijos koeficientas	Dažnis	Proc.	Vertinimas		
				Proc.	Koef x. daž	Kompleksinis
Kūno kultūros mokytojas	1			0	0,00	60,00
Vyresnysis kūno kultūros mokytojas	2	3	33,3	22,2	6,00	
Kūno kultūros mokytojas metodininkas	3	7	77,7	77,8	21,00	
Kūno kultūros mokytojas ekspertas	4			0	0,00	

Pasvalio rajono kūno kultūros mokytojų profesinė kvalifikacija buvo įvertinta 60 proc. Galima teigti, jog kūno kultūros mokytojai dar turi erdvės tobulėjimui. Ta erdvė matuojama 40 proc. Jeigu visi Pasvalio rajono mokytojai turėtų kūno kultūros mokytojo eksperto kvalifikacinę kategoriją tai šis įvertinimas sudarytų 100 proc. Net 77,7 proc. tirtų mokytojų turi mokytojo metodininko profesinę kvalifikaciją, 33,3 proc. – vyresniojo kūno kultūros mokytojo profesinę kvalifikaciją. Tiriamojoje imtyje nebuvo nei vieni kūno kultūros mokytojo eksperto. Matematiškai apskaičiuota mokytojo profesinė kompetencija buvo $2,67 \pm 0,50$ balo. Vadinasi, mokytojo profesinė kompetencija yra didesnė už vidurkį (mūsų taikomos sistemos atveju ši reikšmė yra lygi 2 balams).

Tyrimo duomenys leidžia teigti jog kūno kultūros mokytojų profesinė kompetencija niekaip negali būti silpnąja mokinių sportinį ugdymą lemiančia grandimi. Būtent kūno kultūros mokytojai turi būti pagrindiniais asmenimis kuriančiais palankią sportiniam ugdymui edukacinę aplinką veiklų organizavimui, viešinimui, skatinimui ir t.t. K. Pukelis (1998) išskyrė tris veiksnių grupes, susijusias su mokytojo veikla ir lemiančias jaunosios kartos ugdymo efektyvumą:

1. asmenybės savybės,
2. charakterio bruožai,
3. profesinė kompetencija.

Toks veiksnių grupių išskyrimas patvirtina mokytojo profesinės kvalifikacijos svarbą.

3.2.2. Mokytojų sportinio ugdymo formų pasiūla paaugliams

Pasvalio rajono mokyklose kūno kultūros mokytojas dirba 66,7 proc. moterų ir 33,3 proc. vyrų. Dominuoja mokytojai baigę Lietuvos sporto universitetą (55,6 proc. mokytojų imties). Daugiau kaip penktadalis kūno kultūros mokytojų baigę Lietuvos edukologijos universitetą (22,2 proc. mokytojų imties) ir Šiaulių universitetą (22,2 proc. mokytojų imties).

Pasvalio rajono mokyklose dominuoja mokytojai įgiję lengvosios atletikos sportinę specializaciją (n=3) ir tai yra labai palankus variantas, nes mokytojai–lengvaatlečiai pasižymi universaliu parengtumu ir jų rekomenduojamos veiklos paaugliams yra žymiai platesnės. Irklavimo specializacija buvo įgiję 22.2 proc., rankinio – 22.2 proc. Pasvalio rajono kūno kultūros mokytojų. Labai gaila, bet 22,2 proc. apklaustų mokytojų nenurodė savo sportinės specializacijos. Tikėtina, kad jie neturi sportinės veiklos patirties. Tai galėtų būti trukdžiu suvokiant fizinių pratimų poveikį mokiniui. Tikėtina, kad kiekvienas Pasvalio mokyklos kūno kultūros mokytojai vertina savo veiklą, pamokų kokybę, fizinių pratimų poveikį, mokinių pripratimą prie fizinės veiklos iš savo patyrimo t.y. savo sportinės specializacijos žinių ir ypatingai kas yra svarbu iš savos specializacijos pojūčių, patyrimo. Todėl manytume, kad sportinė kūno kultūros mokytojo specializacija yra svarbi. Tai ypatingai svarbu, kada kalbama apie mokinių popamokinę veiklą t. y. mokiniams organizuojamus sporto renginius.

Mokytojo profesinį parengtumą atspindi jo organizuojamos veiklos kryptys, kurios didžia dalimi siejasi su mokytojo plėtojamomis veiklomis. Tikėtina, kad mokytojai daugia propaguoja veiklas, kurias jie geriau žino, turi praktinį patyrimą, todėl užtikrinčiau jaučiasi bendraudami, veikdami per susitikimu su mokiniais.

Pasvalio kūno kultūros dalyko mokytojai paminėjo 11 mėgstamų fizinio aktyvumo formų (10 lentelė). Mokytojų mėgstamos, geriausiai suvokiamos fizinio aktyvumo formos nesiskiria nuo Lietuvos kūno kultūros mokytojų imties, nes tirti mokytojai populiariausiomis veiklomis nurodo

krepšinį (18,3 proc. nurodytų veiklų), bėgimą (18,3 proc. nurodytų veiklų). Ypatingai svarbu, kad mokytojai gali organizuoti mokiniams labiausiai patinkančią veiklą (krepšinio žaidimas). Tokiu būdu tarp mokinių ir mokytojų neatsiranda jokios priešpriešos. Kita labiausiai Pasvalio rajono kūno kultūros mokytojų propaguojama paprasčiausia, patalpų, įrangos, inventoriaus prasme veikiama yra bėgimas. Tikėtina, kad daugiausiai lengvosios atletikos specializaciją įgiję kūno kultūros mokytojai gali tinkamai organizuoti su bėgimu susijusias veiklas. Įdomu, kad du mokytojai, įgiję rankinio ir irklavimo specializacijas nenurodo rankinio ir irklavimo kaip mėgstamų veiklų. Tikėtina, kad mokytojas, nenurodantis savo mėgstamų fizinio aktyvumo veiklų jų ir neturi ir tai yra netinkamas reiškinys.

Daugiausiai vienas mokytojas nurodė keturias mėgstamas veiklas, du mokytojai – tris veiklas.

10 lentelė. **Mokytojų propaguojamos fizinio aktyvumo formos**

Eil. nr.	Fizinio aktyvumo veiklos	Mokytojai									Iš viso	Proc.
		1	2	3	4	5	6	7	8	9		
1	Rankinis										0	0
2	Irklavimas										0	0
3	Lengvoji atletika				1			1			2	12,5
4	Dviratis	1									1	6,25
5	Tinklinis	1									1	6,25
6	Stalo tenisas	1		1							2	12,5
7	Krepšinis	1			1			1			3	18,8
8	Judrieji žaidimai				1			1			2	12,5
9	Plaukimas						1				1	6,25
10	Bėgimas						1		1	1	3	18,8
11	Badmintonas									1	1	6,25
Iš viso		4	0	1	3	0	2	3	1	2	16	100

3.2.3. Trijų kūno kultūros pamokų per savaitę realizavimas mokykloje

Tris kūno kultūros pamokas per savaitę lankė 221 vidutinio mokyklinio amžiaus mokinys iš 751 (12 lentelė.) Tai sudarė 29,4 proc. viso tiriamosios imties. Tokia trijų kūno kultūros pamokų procentinė raiška yra nulemta visose tirtose mokyklose penktokams skiriamų 3 kūno kultūros pamokų dalimi. Visi penktokai lankė tris kūno kultūros pamokas. Šeštokų, galėjusių lankyti tris kūno kultūros pamokas procentinė dalis sudarė 24 proc., o septintokai ir aštuntokai lankė tik po dvi kūno kultūros pamokas. Tokia trijų kūno kultūros pamokų paaugliams tendencija sunkiai paaiškinama. Ankstesnėje tyrimo dalyse analizavome nepalankią sveikatos kaitos tendenciją ir nustatėme priklausomybę, kuri išreiškėme taip: kuo vyresni paaugliai tuo prastesnė sveikata. Tai vadovaujantis šita tendencija ir septintokams ir aštuntokams turėtų būti skiriamos trys kūno

kultūros pamokos per savaitę. Tokiu būdu gal galima būtų veikti nepalankią sveikatos kaitos tendenciją.

11 lentelė. **Trijų kūno kultūros pamokų per savaitę taikymas paaugliams**

Mokyklos	Penktokai		Šeštokai		Septintokai		Aštuntokai		Visa imtis	
	Skaičius	Procentinė raiška	Skaičius	Procentinė raiška	Skaičius	Procentinė raiška	Skaičius	Procentinė raiška	Skaičius	Procentinė raiška
Daujėnų pagrindinė mokykla	9	100	13	100	0	0	0	0	22	44,9
Joniškėlio Gabrielės Petkevičaitės Bitės gimnazija	54	100	0	0	0	0	0	0	54	24,5
Pasvalio Lėvens pagrindinė mokykla	52	100	0	0	0	0	0	0	52	23,7
Pasvalio Svalios pagrindinė mokykla	61	100	32	55	0	0	0	0	93	35,4
Iš viso	176		45		0		0		221	
Proc.		100		24		0		0		29,4

DISKUSIJA

Paauglių sportinį ugdymą reikia suvokti kaip pratimų poveikį fizinėms ypatybėms, psichikai ir intelektui. Tikslingas pratimų atlikimas laiduoja socialinių psichologinių poreikių (fizinio aktyvumo, sveikos gyvensenos, sporto rezultatų siekimo motyvacijos, vertybinių orientacijų) skiepijimą. Būtina išryškinti esminį šios sąvokos bruožą: taikant, atliekant fizinius pratimus skiepijama sporto rezultatų siekimo motyvacija. O šiaip sąvoka sportas asocijuojasi su individualių fizinių psichinių genetinių prielaidų realizavimu. Būtina suvokti, kad kiekvienam mokiniui fizinių gebėjimų riba yra genetiškai determinuota (nulemta).

Diskutuotinas dalykas ar mokytojo įgytas mokslo laipsnis siejamas su pažymėjimu, leidžiančiu dirbti kūno kultūros mokytojo darbą ar su platesne jo raiška. Tikėtina, kad mokytojo mokslumas, jo susiformuotos vertybės, veikiant aplinkos veiksniams ir asmeninių pastangų dėka gali būti siejamos su jo darbo kryptį realizavimo sėkmingumu.

Manytume, kad kūno kultūros mokytojai nesiekia įgyti aukštesnio išsilavinimo dėl šių priežasčių. Pirmoji, mokyklų vadovai neskatina kūno kultūros mokytojų įgyti magistro mokslo laipsnį, nes asmuo, įgijęs aukštesnį mokslo laipsnį turėtų pretenduoti į aukštesnę profesinę kvalifikaciją ir tokiu būdu didės ugdymo proceso kaina. Antra. patys kūno kultūros mokytojai, veikiami mokyklos administracijos siekio vykdyti kuo pigesnę ugdymą, suvokia, kad magistro mokslo laipsnis netaps rimtu argumentu, informuojančiu apie įgytą aukštesnę kvalifikaciją. Trečia, tikėtina, kad kūno kultūros mokytojai nenori plėsti savo žinių, todėl, kad magistro studijų programos yra nukreiptos į ugdymo mokslinę analizę ir mažiau į praktiką. Todėl įgytų žinių pritaikomumas gali būti vienu iš kriterijų, atgrasančiu nuo magistro studijų. Ketvirta, kūno kultūros mokytojo veikla daugiau siejama su praktika. Susiejant ateityje jo veiklą su ugdymo veiksmingumo analize, sporto bei kūno kultūros vertybių viešinimu magistro studijų programų svarba padidėtų.

Diskutuotinas dalykas yra mokytojo profesinės kvalifikacijos sąsajos su sportinio ugdymo efektyvumu. Ar mokytojas turintis aukštesnę profesinę kvalifikaciją pasiūlo mokiniams įvairesnes ir įdomesnes sportinio ugdymo veiklas.

Tikėtina, kad kūno kultūros mokytojai daugia propaguoja veiklas, kurias jie geriau žino, turi praktinį patyrimą, todėl užtikrinčiau jaučiasi bendraudami, veikdami per susitikimu su mokiniais.

Silpnaisiais išreikšta kūno kultūros mokytojų veikla yra paauglių švietimas, jų sportinio ugdymosi rezultatų viešinimas lokaliame (mokyklos), regioniniame lygmenyse. Užtenka žvilgtelti į bendrojo ugdymo mokyklų internetinius tinklapius ir pamatysime, kad mokinių sportinio ugdymo(si) viešinimas yra labai apleista veikla. Tikėtina, kad mokinys neįsijaučiantis

stimuliuojančių jo veiklą išorinių motyvų, gali prarasti motyvaciją sportiniam ugdymui(si). Sportinius paauglio pasiekimus turi pripažinti jo artimiausios aplinkos žmonės.

Diskutuotinas dalykas yra ir mokiniams rekomenduojamų veiklų apimtis ir kokybė. Ar mokykla turi orientuotis į kuo platesnę veiklų pasiūlą ar nusistatyti apibrėžtą kiekį veiklų ir didinti šių veiklų kokybę. Kiekvienos mokyklos bendruomenė turi numatyti veikimo kryptį. Atsižvelgiant į dabartinę šalies ir savivaldybių finansinius išteklius reikėtų rinktis antrąją veiklos kryptį. Tokiu būdu galima išryškinti ir kiekvienos mokyklos autentiškumą, individualumą.

Šalies sportinio ugdymo sistema pernelyg orientuojama į uždaras erdves. Sportinio ugdymo paslaugas teikiantys asmenys džiaugiasi tokia situacija – daugėja žmonių besinaudojančių jų paslaugomis. Metami dideli pinigai į tokį sportinio ugdymo būdo propagavimą. Ar nevertėtų žvilgtelti į Latvijos, Estijos, Suomijos, Švedijos patirtį. Skandinavai savo sportinį ugdymą orientuoja į atviras erdves, gamtą. Sportinis ugdymasis gamtoje yra pigesnis, sveikesnis. Vėl gi didžiausia problema yra mokinių švietimas, pavyzdžių teikimas, efekto pagrindimas.

IŠVADOS

Sportinis ugdymas/is – nenutrūkstamas pažinimas, besiremiantis fizinės saviugdos patirtimi, įgalinančia ne tik plėtoti suvokimus, jutimus, žinias, bet ir juos taikyti konkrečiose socialinėse sąlygose Fizinį vyresniojo mokinio ugdymą/si lemia: asmenine patirtimi grindžiamos žinios, jų įgijimo sąlygos, galimybės, kiekis, intensyvumas; asmenine patirtimi grindžiamas fizinio lavinimo/si siekiai, jo realizavimo galimybės (sąlygos–aplinka), apimtis, intensyvumas; fizinio ugdymo/si aplinka – kaip veiksnys, lemiantis mokinių aktyvumą (judesių ir veiksmų konstravimą, atlikimą, žaidimą, įgytų žinių patikrinimą ir turtinimą, eksperimentavimą, asmeninį įprasminimą), savarankiškumą, vertybių kaitą.

Paauglių sportinis ugdymas(is) reiškiasi dviem formomis – formaliąja ir neformaliąja. Per formalizuotą fizinį ugdymą(si) paauglio saviraiška – atliekamų judesių ir veiksmų, patiriamų, emocijų, santykių, jausmų paletė yra siauresnė palyginus su per neformalųjį fizinį ugdymą(si) patiriamomis mokinio galimybėmis pasirinkti veiklą, ir ją valdyti.

Paauglių sportinio ugdymo efektyvumą lemia sumažėjęs fizinis aktyvumas; vertybių kaita; banguojantis ir nevienalaikis organizmo sistemų ir funkcijų vystymasis ir brendimas; sparti asmenybės idealų, interesų, vertybių, nuostatų, charakterio, emocijų kaita; stimuliuojančios sportinei saviugdai aplinkos nesukūrimas šeimose, silpnai stimuliuojanti edukacinė aplinka sportinio ugdymo poreikių realizavimui, siaura fizinio aktyvumo formų pasiūla mokykloje.

Mokinių sveika yra vidinis sportinio ugdymosi efektyvumą lemiantis veiksnys. Kitaip tariant paauglio sveikatos rodikliai lemia jo reakciją į patiriamus fizinius krūvius. Paauglys kurio, sveikata yra gera geba įveikti didesnius ir intensyvesnius fizinius krūvius, greičiau atsigauna po jam mokytojo teiktų fizinių krūvių. Paauglio sveikata genetiškai determinuotas veiksnys.

Mokinių priskyrimas sveikatos grupei susijęs su sveikata ir jo sportinio ugdymo(si) galimybėmis. Paauglių–berniukų sveikata buvo geresnė palyginus su mergaičių, vadinasi sportinio ugdymo veiklos paaugliams –berniukams gali būti didesnės ir intensyvesnės palyginus su paauglių–mergaičių. Geriausia sveikata pasižymi penktokai, prastesne šeštokai, dar prastesne septintokai ir prasčiausia aštuntokai.

Bakaluro profesinis laipsnis nėra kliuvinys įgyti aukštesnes mokytojo profesines kvalifikacijas. Objektyviausiai kūno kultūros mokytojo profesinę kompetenciją atspindėti profesinė kvalifikacija. Kūno kultūros mokytojų profesinė kvalifikacija yra 60 proc. nuo maksimaliai galimos. Matematiškai apskaičiuota mokytojo profesinė kompetencija buvo $2,67 \pm 0,50$ balo. Vadinasi, mokytojo profesinė kompetencija yra didesnė už vidutinę. Kūno

kultūros mokytojų profesinė kompetencija nėra silpnąja mokinių sportinį ugdymą lemiančia grandimi.

Kūno kultūros mokytojai yra pagrindiniai asmenys mokykloje kuriantys palankią sportiniam ugdymui edukacinę aplinką, organizuojantys fizinio aktyvumo veiklas, viešinantys teigiamą patirtį, skatinantys mokinius, bendraujantys su kolegomis, kitų dalykų mokytojais, mokinių tėvais, socialiniais partneriais

Kūno kultūros mokytojų įgyta studijuojant sportinę specializaciją dalinai apibrėžia mokiniams siūlomas fizinio aktyvumo veiklas. Įgytos žinios, jutimai sudaro galimybę kūno kultūros mokytojui vertinti savo veiklą, pamokų kokybę, fizinių pratimų poveikį mokiniams, mokinių pripratimą prie fizinės veiklos ir tokiu būdu lengviau spręsti sportinio ugdymo problemas.

Mokytojo profesinį parengtumą atspindi jo organizuojamos veiklos kryptys, kurios didžia dalinai siejasi su mokytojo plėtojamomis veiklomis. Mokytojai daugia propaguoja veiklas, kurias jie geriau žino, turi praktinį patyrimą, todėl užtikrinčiau jaučiasi bendraudami, veikdami per susitikimu su mokiniais.

Mokytojų mėgstamos, mokinių fizinio aktyvinimo formos yra krepšinis, ir paprasčiausia, patalpų, įrangos, inventoriaus prasme veika bėgimas. Daugiausiai lengvosios atletikos specializaciją įgijusių kūno kultūros mokytojų gali tinkamai organizuoti platų mokinių sportinio ugdymo veiklų spektrą.

Tris kūno kultūros pamokas per savaitę lanko apie trečdalis vidutinio mokyklinio amžiaus mokinių Tokia trijų kūno kultūros pamokų procentinė raiška yra nulemta mokyklose penktokams skiriamų 3 kūno kultūros pamokų dalimi. Visi penktokai lenko tris kūno kultūros pamokas. Ketvirtadalis šeštokų, lanko tris kūno kultūros pamokas procentinė dalis

REKOMENDACIJOS

1. Vyresniųjų mokinių fizinio ugdymą/įs būtina suvokti kaip nenutrūkstamą pažinimą (būdus, modelius, struktūras, nuostatas), lavinimąsi, besiremiantį jų fizinės saviugdodos patirtimi, įgalinančia ne tik plėtoti suvokimus, jautimus, žinias, bet ir juos taikyti konkrečiose socialinėse sąlygose. Praktinis fizinis lavinimasis (forma, apimtis, intensyvumas) turi remtis vyresniųjų mokinių fizinės saviugdodos patirtimi. Būtina suskurti mokiniams įgalinančią fizinei saviugdai aplinką tiek šeimose, tiek ir mokyklose. Tiksliau turėtų būti veikiama per masinės informacijos priemones (medijas). Vyresniųjų mokinių fizinio ugdymo/įs aplinką būtina suvokti – kaip veiksnį, lemiantį mokinių aktyvumą (lavinimąsi, žaidimą, judesių ir veiksmų konstravimą, įgytų žinių patikrinimą ir turtinimą, eksperimentavimą, asmeninį įprasminimą), savarankiškumą, vertybių kaitą.

2. Paaugliams, pasižyminčiais geresne sveikata būtina rekomenduoti didesnę fizinių pratimų apimtį, intensyvumą. Optimalūs fiziniai krūviai iššauks ženklesnius organizmo struktūrinius ir funkcinius pokyčius, o šie pokyčiai lems greitesnį rezultatų prieaugį. Berniukams fizinis krūvis turėtų būti intensyvesnis, kadangi jie pasižymi gera sveikata. Ypač atidžiai reikia veikti vyresniojo paauglystės amžiaus mokinius, nes prasidedantis lytinis brendimas, prastėjanti sveikata sveikatos rodikliai

3. Būtina motyvuoti, nukreipti smalsiausius kūno kultūros mokytojus studijuoti magistrantūroje. Būtina galvoti ir apie pedagogų atestavimo sistemos kaitą ir atlygį aukštesnės kvalifikacijos pedagogui. Mokytojas turi matyti profesinės veiklos perspektyvas.

4. Priimant specialistus į darbą reikėtų orientuotis į asmenis, įgijusius platesnę profesinę kvalifikaciją per studijų programų specializacijas, neformaliu būdu sukauptas kompetencijas.

5. Norėdami tinkamai organizuoti sportinį paauglių ugdymą per popamokinę veiklą, kūno kultūros mokytojai galėtų:

5.1. Ugdyti judėjimo poreikį ir sudaryti mokiniui tokias jo tenkinimo sąlygas, kurios būtų naudingos pačiam paaugliui. Pramoginis, sveikatos gerinimo, iš dalies profesinis pratybų kryptingumas mokiniui būtų suprantamesnis ir reikalingesnis.

5.2. Atsižvelgiant į amžiaus ir lyties, fizinės būklės ypatumus, laisvalaikio užimtumą, būtina ugdyti teigiamą paauglių požiūrį į fizinį aktyvumą, sveiką gyvenseną, saviugdą. Pirmiausia derėtų skatinti treniruotis pasyvius, fiziškai silpnesnius, negabius vidutinio mokyklinio amžiaus mokinius, kurie, išskyrus kūno kultūros pamokas, niekur nesimankština.

5.3. Plėsti kūno kultūros žinias, kad mokiniai suvoktų mankštinosi reikšmę, perprastų jos metodiką.

5.4. Per pamokas ugdyti praktinius kūno lavinimo mokėjimus, o juos įtvirtinti atliekant namuose motorines užduotis.

5.5. Glaudžiai bendradarbiauti su klasių auklėtojais, kitų dalykų pedagogais.

5.6. Neatstumti nelinkusių į sportą paauglių. Savaitgaliais norintiems mankštintis reikėtų organizuoti pratybas. Joms galėtų vadovauti kitų dalykų mokytojai, tėvai, aukštesniųjų klasių mokiniai. Todėl būtina ruošti aktyvą, pagalbinkus.

5.7. Steigti mokyklose sporto klubus, grupes, informuoti mokinius apie jų darbo laiką, vadovus, laisvą sporto bazę. Daugiau pratybų organizuoti lauke, ypač rudenį ir pavasarį. Sudaryti įvairias sezonines sportinio ugdymo grupes.

5.8. Nukreipti paauglius į sportinį ugdymą teikiančias kitas ugdymo įstaigas: centrus, klubus, sporto mokyklas.

LITERATŪRA

1. Adaškevičienė, E. (1994). Vaikų fizinio ugdymo pedagogika. Vilnius: Egalda.
2. Bitinas B. (2006). Edukologinis tyrimas: sistema ir procesai. Vilnius: KRONTA
3. Blauzdys, V., Bagdonienė (2007). Mokinių teigiamo požiūrio į kūno kultūrą kaip mokymosi dalyką ugdymas, didinant jo prasmingumą. Vilnius: VPU
4. Craig, R. T. (2007). Pragmatism in the Field of Communication Theory. *Communication Theory*. vol. 17, 2: p. 125–145.
5. Čepulėnas A. (2001). Slidininkų rengimo technologija. Kaunas: LKKA
6. Dabartinės lietuvių kalbos žodynas (1993). Vilnius. Mokslo ir enciklopedijų leidykla.
7. Dapkienė, S. (2002). Papildomojo ugdymo formos. Šiauliai: Litera.
8. Dzenuškaitė, S. (1991). Mokinių nepamokinės veiklos tobulinimas. Vilnius: PMTI.
9. Glasser, W. (1990). *The quality school improvement*. Harper and Row.
10. Gudžinevičiūtė O. L., Kardelienė L., Kardelis K. ir kt. (2006). Kūno kultūros ir sporto specialistų kompetencija: mokslo darbai ir profesinė kalba. Vilnius: Gimtasis žodis.
11. Jovaiša L. (2001). Edukologijos pradmenys: studijų knyga. Šiauliai: ŠU.
12. Jovaiša L. (2007). Enciklopedinis edukologijos žodynas. Vilnius: Gimtasis žodis.
13. Juškelienė V. (2003). Sveikata ir fizinis aktyvumas. Vilnius: VPU.
14. Kardelis K. (2002). Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. Kaunas: Judex.
15. Kardelis K. (1988). Teigiamo moksleivių požiūrio į fizinį aktyvumą ugdymas. Kaunas: Šviesa
16. Karoblis P. (1999). Sporto treniruotės teorija ir didaktika. Vilnius.
17. Karoblis, P. (2005) Sportinio rengimo teorija ir didaktika. Vilnius: Egalda
18. Kuklys V., Blauzdys V. (2000). Kūno kultūros teorijos ir metodikos terminai ir sąvokos. Vilnius: VPI.
19. Kvieskienė, G. (1996). Laisvalaikio kultūra. Vilnius: VPU.
20. Kvieskienė, G. (2006). Neformaliojo vaikų švietimo sąnaudų ir prieinamumas. Vilnius: VPU.
21. Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos programos (2002). Vilnius: SMM.
22. Loy, J.W., McPherson B.D. (1978). *Sport and social systems*. Canada : Addison – Wesley.
23. LR švietimo įstatymas. [Žiūrėta 2014-01-13]. Prieiga per internetą: <<http://www.smm.lt>>
24. Malinauskas R. (2010). Taikomoji sporto psichologija. Kaunas: LKKA
25. Malinauskas R. (2010). Taikomoji sporto psichologija. Kaunas: LKKA

26. Maslow, A. H. (2006). *Motyvacija ir asmenybė*. Vilnius: Apostrofa.
27. Milašius K. (2005). *Sporto fiziologija*. Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas.
28. Miškinis K. (2001). *Sporto pedagogikos pagrindai*. Kaunas. Lietuvos kūno kultūros akademija.
29. Morse, J. M. (1999). *Approches to Qualitative-Quantitative Methodological Triangulation. Readings in research methodology* (2ed. Ed.). Editor: Downs, F. USA: Philadelphia, Lippincot, p. 61-64.
30. Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija. [Žiūrėta 2014-02-18]. Prieiga per internetą: <<http://www.smm.lt>>.
31. Palaima J. (1985). *Psichologiniai sportininkų fizinio rengimo pagrindai*. Kaunas: Lietuvos kūno kultūros akademija.
32. Palaima J. (1987). *Fizinių pratimų mokymo psichologijos pagrindai: mokymo priemonė*. Vilnius: LKKSK.
33. Papildomas ugdymas moksleivių socializacijos kontekste (2001). [Žiūrėta 2007-02-14]. Prieiga per internetą <http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/tyrimas_5.doc>
34. Pluim B.M., Staal J.B., Marks B.L, Miller S., Miley D.. (2007). Health Benefits of Tennis. *British Journal of Sports Medicine*.
35. *Psichologijos žodynas* (1993). Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.
36. Pūkelis K. (1998). *Mokytojų rengimas*. Kaunas: Versmė.
37. Rajeckas, V. (1995). *Asmenybės raida ir ugdymas*. Vilnius: Ašara.
38. Raslanas A. (1997). *Lietuvos didelio meistriškumo sportininkų rengimo valdymas*. Vilnius.
39. Rogers, C. R. (1983). *Freedom to learn for the 80's*. Colombo-Toronto-Sydney: Ch. M. Mevrill Publ. Company.
40. Shuman, M (1998). *Going local creating self – reliant communities in a global age*. New York: free press.
41. Skernevičius, J., Raslanas, A., Dėdelienė, R. (2004). *Sporto mokslo tyrimų metodologija*. Vilnius: Lietuvos sporto informacijos centras.
42. Skernevičius, J., Raslanas, A., Dėdelienė R, Milašius K.. (2010). *Sporto treniruotė. Monografija*. Vilnius: VPU.
43. Skyrius, J. (2009). *Sporto medicina*. Kaunas: Lietuvos kūno kultūros akademija.
44. Skurvydas A. (1991). *Organizmo adaptacijos prie fizinių krūvių pagrindiniai dėsniniai*. 1 dalis. Vilnius.
45. Skurvydas A. (1998). *Judesių valdymo ir sporto fiziologijos konspektai*. Kaunas: Lietuvos kūno kultūros akademija.
46. Skurvydas A., (2010). *Judesių mokslas*. Kaunas: LKKA

47. Skurvydas, A. (1991). Organizmo adaptacijos prie fizinių krūvių pagrindiniai dėsniniai. 2 dalis. Vilnius: Lietuvos sporto informacijos centras
48. Sporto terminų žodynas (2002). Kaunas: Lietuvos kūno kultūros akademija.
49. Stonkus S. (2003). Krepšinis. Istorija, teorija, didaktika. Kaunas: Lietuvos kūno kultūros akademija.
50. Stonkus S.(2002). Žaidimai: teorija ir didaktika. Kaunas: Lietuvos kūno kultūros akademija.
51. Stonkus S., Zuoza A. K., Jankus V. ir kt. (1998). Žaidimai: teorija ir didaktika. Kaunas: Lietuvos kūno kultūros akademija.
52. Žukauskienė, R. (2007). Raidos psichologija. Vilnius: Margi raštai.
53. <http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/SMM_Rekomendacijos_tyrejamams_050110.doc>
54. Vilkas, A. (2006). Kūno kultūros teorijos įvadas : metodinė priemonė. Vilnius: VPU.
55. Waren W. (1983) Coaching and Motivation. Champaign, IL: Human Kinetics
56. Wilmore J. H., Costill, G. L. (2004) Physiology of Sport and Exercise. – Champaign, Illinois: Human Kinetics
57. Платонов, В. Н. (2004). Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Киев: Олимпийская литература.
58. Платонов В. Н. (1988) Адаптация в спорте. Киев: Зоров'е

PRIEDAI

1 priedas

Mokinių sportinio ugdymo aplinkos tyrimo anketa

Gerbiamas Direktoriau,

Šiaulių universiteto Kūno kultūros ir sporto edukologijos katedros darbuotojai tiria mokinių sportinio ugdymo sąlygas. Norint gauti objektyvias išvadas būtina išanalizuoti kaip sportinio ugdymo procesą įtakoja aplinka. Prašome atsakyti į žemiau pateiktus klausimus. Anketa anoniminė, tyrimo rezultatai bus pateikiami tik apibendrintai.

Daujėnų pagrindinė mokykla

1. Mokiniai ir pedagogai

1.1. Mokinių skaičius (2014 rugsėjis)					
Eil. Nr.	Klasės	Klasių skaičius	Mergaitės	Berniukai	Iš viso
1.1.1.	5 klasė				
1.1.2.	6 klasė				
1.1.3.	7 klasė				
1.1.4.	8 klasė				

1.2. Dirbančiųjų skaičius				
Eil. Nr.	Teiginys	Vyrai	Moterys	Iš viso
1.2.1.	Pedagogų skaičius			
1.2.1.	Pedagogų užimamų etatų skaičius			
1.2.3.	Aptarnaujančio personalo skaičius			
1.2.4.	Aptarnaujančio personalo etatų skaičius			

2. Mokinių sveikatos grupės

Klasės	2.1. Sveikatos grupės (2014 rugsėjis)									
	I		II		III		IV		V	
	Sveiki vaikai, nesergantys lėtinėmis ligomis, neturintys funkcinių sutrikimų, atsparūs ir pagal amžių fiziškai bei psichiškai išsivystę.		Sveiki vaikai, turintys kai kurių morfofunkcinių sutrikimų (fizinio išsivystymo nukrypimai, laikysenos sutrikimai, pakitęs arterinis kraujo spaudimas, suplokštėjusi pėda), taip pat vaikai su sumažėjusiu atsparumu ligoms.		Vaikai, sergantys lėtinėmis ligomis, esančiomis kompensacijos stadijoje ir netrukdančiomis jiems prisitaikyti prie gyvenimo ir darbo sąlygų.		Vaikai sergantys subkompensuotomis lėtinėmis ligomis, kurios trukdo prisitaikyti prie aplinkos		Vaikai, sergantys lėtinėmis ligomis dekompensacijos stadijoje. Tai yra sunkūs ligoniai, dažniausiai I, II grupės invalidai, dėl savo blogos sveikatos negalintys lankyti mokyklos.	
Eil. Nr.	M	B	M	B	M	B	M	B	M	B
2.1.1.										
2.1.2.										
2.1.3.										
2.1.4.										

3. Mokinių medicininės fizinio pajėgumo grupės

Klasės	Pagrindinė		Parengiamoji		Specialioji	
		Sveiki, taip pat turintys nedidelių funkcinių sutrikimų, pakankamai fiziškai išsivystę vaikai. Jie gali sportuoti pagal bendrąją programą, lankyti sporto būrelius, dalyvauti varžybose.		Silpnesnės sveikatos, nepakankamai fiziškai subrendę bei pasirengę vaikai. Taip pat vaikai, persirgę kai kuriomis ligomis ir laikinai negalintys dalyvauti pagrindinės grupės veikloje. Jiems kenkia pratimai reikalaujantys daug jėgų ir ištvermės, todėl ribojamas ir individualizuojamas fizinis krūvis. Pagerėjus sveikatai, fiziniam pajėgumui, vaikai pervedami į pagrindinę grupę.		Silpnos, sutrikusios sveikatos moksleiviai, užsiėmimai jiems vyksta pagal spec. jiems sudarytą programą. Dalis šių moksleivių lanko gydymosi kūno kultūros pratybas sveikatos priežiūros įstaigose.
	M	B	M	B	M	B
5						
6						
7						
8						

4. Mokinių augimo harmoningumo grupės

Klasės	Darnus (harmoningas) augimas (HAN), kai ūgis normalus, t. y. atitinka amžių arba nukrypęs nuo vidutinio leistinose ribose.		Darnus (harmoningas) augimas, kai ūgis yra kraštutinis (HAK) ir aiškiai neatitinka amžiaus.		Nedarnus (neproporcingas arba neharmoningas) augimas (NHA), kai vienas ar keli vaiko rodikliai formuojasi neproporcingai.	
		M	B	M	B	M
5						
6						
7						
8						

5. Kūno kultūros mokytojai

	Klausimas	Skaičius
5.1.	Kūno kultūros mokytojai (moterys)	1
5.2.	Kūno kultūros mokytojai (vyrai)	-
5.3.	Kūno kultūros mokytojai (iš viso)	-
5.4.	Kūno kultūros mokytojų baigtos aukštosios mokyklos, baigimo metai (Mokytojas vietoje savo pavardės naudoja tiesiog numerį ir toliau naudoja tik numerį).	
5.4.1.	1-asis mokytojas: LKKI -1993	
5.4.2.	2-asis mokytojas:	
5.4.3.	3-asis mokytojas:	
5.5.	Kūno kultūros mokytojų įgytas mokslo laipsnis (bakalauras, magistras)	
5.5.1.	1-asis mokytojas: bakalauras	
5.5.2.	2-asis mokytojas:	
5.5.3.	3-asis mokytojas:	
5.6.	Kūno kultūros mokytojų kvalifikacinės kategorijos: Kūno kultūros mokytojas (KKM), vyr. kūno kultūros mokytojas (VKKM), kūno kultūros mokytojas metodininkas (KKMM), kūno kultūros mokytojas ekspertas (KKME)	Įrašykite kategorijos santrumpą
5.6.1.	1-asis mokytojas:	VKKM
5.6.1.	2-asis mokytojas:	
5.6.3.	3-asis mokytojas:	
5.7.	Kūno kultūros mokytojų sportinė specializacija (os) studijuojant	
5.7.1.	1-asis mokytojas: rankinis	
5.7.2.	2-asis mokytojas:	
5.7.3.	3-asis mokytojas:	
5.8.	Kūno kultūros mokytojų svarbiausias sportinis pasiekimas studijuojant	

5.8.1.	1-asis mokytojas:	
5.8.2.	2-asis mokytojas:	
5.8.3.	3-asis mokytojas:	
5.9.	Kūno kultūros mokytojų realizuojamos fizinio aktyvumo formos (galima nurodyti kelias ir pradėti nuo reikšmingiausios). Pavyzdys: 1. krepšinis, 2. aerobika, 3. slidinėjimas, 4. futbolas	
	1-asis mokytojas: važiavimas dviračiu, tinklinis, stalo tenisas, krepšinis	
	2-asis mokytojas:	
	3-asis mokytojas:	
5.10.	Kūno kultūros mokytojų kvalifikacijos kėlimo laikas (2013-2014 m. m.) .	
	1-asis mokytojas: 2014-01-03, 2014-04-08	
	2-asis mokytojas:	
	3-asis mokytojas:	
5.11.	Kūno kultūros mokytojų kvalifikacijos kėlimo vieta (2013-2014 m. m.) .	
	1-asis mokytojas: Pasvalio raj. savivaldybės švietimo pagalbos tarnybos suaugusiųjų švietimo skyrius, Kupiškio r. Švietimo pagalbos tarnyba	
	2-asis mokytojas:	
	3-asis mokytojas:	
5.12.	Kūno kultūros mokytojų kvalifikacijos kėlimo trukmė (valandomis) (2013-2014 m. m.) .	
	1-asis mokytojas: 4 val, 6 val.	
	2-asis mokytojas:	
	3-asis mokytojas:	
5.13.	Kvalifikacijos kėlimo 2013-2014 m. m. programos (projekto, kursų) pavadinimas	
	1-asis mokytojas: „Mokinio sėkmė mano pamokoje“, „Šiuolaikinė kūno kultūros pamoka“	
	2-asis mokytojas:	
	3-asis mokytojas:	
5.14.	Kūno kultūros mokytojų	Kontaktinių valandų skaičius mokykloje
	1-asis mokytojas	16
	2-asis mokytojas	
	3-asis mokytojas	
	Iš viso:	
5.15.	Kūno kultūros mokytojams	Skiriamos valandos už neformalų (papildomą) fizinį ugdymą
	1-asis mokytojas	5
	2-asis mokytojas	
	3-asis mokytojas	
	Iš viso:	
5.16.	Kūno kultūros mokytojų darbo stažas kūno kultūros, sporto srityje	Metai
	1-asis mokytojas	27
	2-asis mokytojas	
	3-asis mokytojas	
5.17.	Kūno kultūros mokytojų amžius	Metai
	1-asis mokytojas	46
	2-asis mokytojas	
	3-asis mokytojas	
5.18.	Kūno kultūros mokytojų skaitytų paskaitų mokyklos bendruomenei temos 2013-2014 metais. (Šalia temos įrašykite skaičiusio mokytojo numerį)	Temų skaičius iš viso
	1	
	2	
5.19.	Kūno kultūros mokytojų parašyti informacinio pobūdžio straipsniai vietinėje spaudoje 2013-2014 metais. (Šalia straipsnio pavadinimo įrašykite mokytojo, parengusio straipsnį numerį)	Temų skaičius iš viso
	1	
	2	
5.20.	Kūno kultūros mokytojų parašyti metodiniai straipsniai vietinėje spaudoje 2013-2014 metais. (Šalia straipsnio pavadinimo įrašykite mokytojo, parengusio straipsnį numerį)	Temų skaičius iš viso
	1	
	2	

3		
5.21.	Kūno kultūros mokytojų parašyti straipsniai respublikinėje spaudoje 2013-2014 metais (Šalia straipsnio pavadinimo įrašykite mokytojo, parengusio straipsnį numerį)	Temų skaičius iš viso
1		
2		
3		
5.22.	Kūno kultūros mokytojų skaityti pranešimai respublikinėse konferencijose 2013-2014 metais (Šalia pranešimo pavadinimo įrašykite mokytojo, parengusio straipsnį, numerį)	Temų skaičius iš viso
1		
2		
3		
5.23.	Ryškiausi kūno kultūros mokytojų mokinių sportiniai pasiekimai per jų karjerą (Šalia pasiekimo parašykite ir mokytojo numerį)	
1		
2		
3		
4		
5		
6		

6. Trijų kūno kultūros pamokų per savaitę realizavimas mokykloje

6.1.	Trys kūno kultūros pamokos per savaitę 2013-2014 m. m. buvo vykdomos	Dalyvavusių mokinių skaičius
	5 klasė	
	6 klasė	
	7 klasė	
	8 klasė	
Iš viso:		

7. Mokyklos bendruomenės sporto veikla

	Sporto veikla	Mokinių skaičius
7.1.	Sportuojančių mokinių mokyklos sporto būreliuose (apmokamuose iš biudžeto lėšų) skaičius	
7.2.	Sportuojančių mokyklos sporto būreliuose mergaičių skaičius	
7.3.	Sportuojančių mokyklos sporto būreliuose berniukų skaičius	
7.4.	Praktikuojamos sporto šakos mokyklos sporto būreliuose: stalo tenisas, kvadratas, krepšinis, tinklinis.	
	Stalo tenisas	
	Kvadratas	
	Krepšinis	
	Tinklinis	
	Stalo tenisas pradinukams	
7.5.	Kiek valandų per 2013-2014 m. m. buvo skirta mokykloje neformaliajam (papildomam) ugdymui	19 val.
7.6.	Kiek papildomo ugdymo valandų per 2013-2014 m. m. buvo skirta kūno kultūros, sporto būreliams	5 val.
7.7.	Sporto varžybų organizavimas mokykloje per 2013-2014 m. m. (užrašykite pavadinimą)	Mokinių skaičius
	Judrumo savaitė	
	Tarptautinės kvadrato varžybos	
	Mokyklos ilgametė tradicija – Kalėdinis stalo teniso turnyras	
	Mokyklos šaškių čempionatas	
	Mokyklos smiginio čempionatas	
	Tarptautinės tinklinio varžybos	

7.8.	Sporto švenčių organizavimas mokykloje per 2013-2014 m. m. (užrašykite pavadinimą)	Mokinių skaičius
7.8.1.	Tarpmokyklinių varžybų organizavimas mokykloje 2013-2014 m. m. (užrašykite pavadinimą)	Dalyvavusių mokinių skaičius
7.8.2.	Turistiniai žygiai organizuoti mokykloje 2013-2014 m. m. (užrašykite pavadinimą)	Dalyvavusių mokinių skaičius
	Turistinis žygis dviračiais skirtas „Europos judrumo savaitei“	
7.8.3.	Sporto, sveikatingumo tema organizuoti renginiai mokykloje 2013-2014 m. m. (užrašykite pavadinimą)	Mokinių skaičius
	Judriosios pertraukėlės skirtos sveikatingumo mėnesiui	
	Tarpklasinės stalo teniso varžybos skirtos sveikatingumo mėnesiui	
7.8.4.	Kiti kūno kultūros, sporto renginiai organizuoti mokykloje 2013-2014 m. m. (užrašykite pavadinimą)	Mokinių skaičius
7.9.	Mokinių, lankančių Jūsų mokyklos būrelius, dalyvavimas 2013-2014 m. m. sporto varžybose (Irašykite varžybų pavadinimą)	Skaičius iš viso
	Rajono mokyklų ir kaimo mokyklų kvadrato varžybos pradinė klasių	
	Rajono mokyklų ir kaimo mokyklų 2001/2002 m.g. mergaičių kvadrato varžybos	
	Rajono mokyklų ir kaimo mokyklų 2001/2002 m.g. berniukų kvadrato varžybos	
	Rajono mokyklų stalo teniso varžybos	
	Rajono kaimo mokyklų krepšinio 3x3 merginų varžybos	
	Rajono kaimo mokyklų krepšinio 3x3 vaikinų varžybos	
7.10.	Mokinių, lankančių Jūsų mokyklos būrelius, dalyvavimas 2013-2014 m. m. Lietuvos mokinių sporto varžybos (Irašykite varžybų pavadinimą)	Skaičius iš viso
	2013/2014 m.m.Lietuvos mokinių olimpinio festivalio keturkovės berniukų zoninės varžybos	
7.11.	Mokinių, lankančių Jūsų mokyklos būrelius, dalyvavimas 2013-2014 m.m. kitose varžybose. (Irašykite varžybų pavadinimą)	Skaičius iš viso
	Rajono mokyklų smiginio varžybos	
	Rajono mokyklų šaškių varžybos	
	Rajono mokyklų lengvosios atletikos keturkovės varžybos	
	Rajono mokyklų lengvosios atletikos rungčių varžybos	
7.12.	Mokinių, lankančių Jūsų mokyklos būrelius, dalyvavimas tarptautinėse sporto varžybose 2013–2014 m. m. (Irašykite varžybų pavadinimą)	Skaičius iš viso
7.13.	Jeigu rengiamas konkursas „Geriausių mokyklos sportininkų dešimtukas, penketukas“ įrašykite sportininkų pavardes, sporto šaką, geriausią pasiekimą	

8. Mokyklos sporto bazė, prietaisai, inventorius

MOKYKLOS SPORTO BAZĖ	
8.1.	Mokyklos stadionas
	Plotas (m ²)
	Būklė (įvertinkite nuo 1 – I. bloga iki 5 – I. gera)
	Galinčių sportuoti vienu metu skaičius
8.2.	Pagrindinė sporto salė
	Plotas (m ²)
	Būklė (įvertinkite nuo 1 – I. bloga iki 5 – I. gera)
	Galinčių sportuoti vienu metu skaičius
8.3.	Treniruoklių salė
	Plotas (m ²)
	Treniruoklių skaičius
	Būklė (įvertinkite nuo 1 – I. bloga iki 5 – I. gera)
	Galinčių sportuoti vienu metu skaičius
8.4.	Choreografijos salė
	Plotas (m ²)
	Būklė (įvertinkite nuo 1 – I. bloga iki 5 – I. gera)
	Galinčių sportuoti vienu metu skaičius
8.5.	Sveikatos trasa
	Trasos ilgis (m)
	Atstumas nuo mokyklos
	Galima veikla
8.6.	Kitos patalpos (įrašykite) Patalpa inventoriui
	Plotas (m ²)
	Būklė (įvertinkite nuo 1 – I. bloga iki 5 – I. gera)
	Galinčių sportuoti vienu metu skaičius
8.7.	Sportinių žaidimų inventorius
8.7.1.	Krepšinio lentų skaičius
	Krepšinio lentų kokybė (įvertinkite nuo 1 – I. bloga iki 5 – I. gera)
8.7.2.	Krepšinio kamuolių skaičius
	Krepšinio kamuolių kokybė (įvertinkite nuo 1 – I. bloga iki 5 – I. gera)
8.7.3.	Futbolo kamuolių skaičius
	Futbolo kamuolių kokybė (įvertinkite nuo 1 – I. bloga iki 5 – I. gera)
8.7.4.	Futbolo vartų skaičius
	Futbolo vartų kokybė (įvertinkite nuo 1 – I. bloga iki 5 – I. gera)
8.7.5.	Tinklinio kamuolių skaičius
	Tinklinio kamuolių kokybė (įvertinkite nuo 1 – I. bloga iki 5 – I. gera)
8.7.6.	Tinklinio tinklų skaičius
	Tinklinio tinklų kokybė (įvertinkite nuo 1 – I. bloga iki 5 – I. gera)
8.7.7.	Rankinio kamuolių skaičius
	Rankinio kamuolių kokybė (įvertinkite nuo 1 – I. bloga iki 5 – I. gera)
8.7.8.	Teniso kamuoliukų skaičius
	Teniso kamuoliukų kokybė (įvertinkite nuo 1 – I. bloga iki 5 – I. gera)
8.7.9.	Stalo teniso stalų skaičius
	Stalo teniso stalų kokybė (įvertinkite nuo 1 – I. bloga iki 5 – I. gera)
8.7.10.	Stalo teniso rakečių skaičius
	Stalo teniso rakečių kokybė (įvertinkite nuo 1 – I. bloga iki 5 – I. gera)
8.8.	Lengvosios atletikos priemonės
8.8.1.	Iečių skaičius
	Iečių kokybė (įvertinkite nuo 1 – I. bloga iki 5 – I. gera)
8.8.2.	Rutuliu skaičius
	Rutuliu kokybė (įvertinkite nuo 1 – I. bloga iki 5 – I. gera)
8.8.3.	Starto kaladėlių skaičius
	Starto kaladėlių kokybė (įvertinkite nuo 1 – I. bloga iki 5 – I. gera)
8.8.4.	Kamuoliukų skaičius

	Kamuoliukų kokybė (įvertinkite nuo 1 – l. bloga iki 5 – l. gera)	
8.8.5.	Diskų skaičius	
	Diskų kokybė (įvertinkite nuo 1 – l. bloga iki 5 – l. gera)	
8.8.6.	Šuolio į aukštį stovų skaičius	
	Šuolio į aukštį stovų kokybė (įvertinkite nuo 1 – l. bloga iki 5 – l. gera)	
8.8.7.	Šuolio į aukštį paklotų skaičius	
	Šuolio į aukštį paklotų kokybė (įvertinkite nuo 1 – l. bloga iki 5 – l. gera)	
8.8.8.	Šuolio į tolį sektorių skaičius	
	Šuolio į tolį sektorių kokybė (įvertinkite nuo 1 – l. bloga iki 5 – l. gera)	
8.8.9.	Lengvosios atletikos barjerų skaičius	
	Lengvosios atletikos barjerų kokybė (įvertinkite nuo 1 – l. bloga iki 5 – l. gera)	
8.8.10.	Stadiono bėgimo tako kokybė (įvertinkite nuo 1 – l. bloga iki 5 – l. gera)	
8.8.11.	Šuolio į tolį sektorių skaičius	
	Šuolio į tolį sektorių kokybė (įvertinkite nuo 1 – l. bloga iki 5 – l. gera)	
8.9.	Gimnastikos prietaisynas	
8.9.1.	Moteriškų lygiagrečių skaičius	
	Moteriškų lygiagrečių kokybė (įvertinkite nuo 1 – l. bloga iki 5 – l. gera)	
8.9.2.	Vyriškų lygiagrečių skaičius	
	Vyriškų lygiagrečių kokybė (įvertinkite nuo 1 – l. bloga iki 5 – l. gera)	
8.9.3.	Gimnastikos skersinių skaičius	
	Gimnastikos skersinių kokybė (įvertinkite nuo 1 – l. bloga iki 5 – l. gera)	
8.9.4.	Gimnastikos paklotų skaičius	
	Gimnastikos paklotų kokybė (įvertinkite nuo 1 – l. bloga iki 5 – l. gera)	
8.9.5.	Buomų skaičius	
	Buomų kokybė (įvertinkite nuo 1 – l. bloga iki 5 – l. gera)	
8.9.6.	Arklių skaičius	
	Arklių kokybė (įvertinkite nuo 1 – l. bloga iki 5 – l. gera)	
8.9.7.	Virvių skaičius	
	Virvių kokybė (įvertinkite nuo 1 – l. bloga iki 5 – l. gera)	
8.9.8.	Lankų skaičius	
	Lankų kokybė (įvertinkite nuo 1 – l. bloga iki 5 – l. gera)	
8.9.9.	Šokdinių skaičius	
	Šokdinių kokybė (įvertinkite nuo 1 – l. bloga iki 5 – l. gera)	
8.9.10.	Gimnastikos sienelių skaičius (1 skyrius – 1 sienelė – gali mankštintis vienas mokinys)	
	Gimnastikos sienelių kokybė (įvertinkite nuo 1 – l. bloga iki 5 – l. gera)	
8.9.11.	Gimnastikos suolelių skaičius	
	Gimnastikos suolelių kokybė (įvertinkite nuo 1 – l. bloga iki 5 – l. gera)	
8.9.12.	Gymnic kamuolių skaičius	
	Gymnic kamuolių kokybė (įvertinkite nuo 1 – l. bloga iki 5 – l. gera)	
8.9.13.	Gimnastikos lazdų skaičius	
	Gimnastikos lazdų kokybė (įvertinkite nuo 1 – l. bloga iki 5 – l. gera)	
8.10.	PAPILDOMOS PATALPOS	
8.10.1.	Persirengimo kambarių skaičius	
8.10.2.	Persirengimo kambarių plotas (m ²)	
8.10.3.	Galinčių persirengti vienu metu skaičius	
	Būklė (įvertinkite nuo 1 – l. bloga iki 5 – l. gera)	
8.10.4.	Tualetų persirengimo kambariuose skaičius	
	Būklė (įvertinkite nuo 1 – l. bloga iki 5 – l. gera)	
8.10.5.	Veikiančių čiaupų duše skaičius	
	Būklė (įvertinkite nuo 1 – l. bloga iki 5 – l. gera)	
8.10.6.	Veikiančių praustuvų skaičius	
	Veikiančių praustuvų kokybė (įvertinkite nuo 1 – l. bloga iki 5 – l. gera)	
8.10.7.	Higienos kambario merginoms plotas (m ²)	
	Higienos kambario merginoms kokybė (įvertinkite nuo 1 – l. bloga iki 5 – l. gera)	
8.10.8.	Ar gali mokiniai nusiprausti tik šaltu vandeniu? (teisinga apibraukti)	Taip/ Ne
8.10.9.	Ar gali mokiniai nusiprausti šiltu vandeniu? (teisinga apibraukti)	
8.11.	PAPILDOMAS INVENTORIUS SKIRTAS KŪNO KULTŪRAI PLĖTOTI	

8.11.1.	Švieslentės (vnt.)	
8.11.2.	Chronometrai (vnt.)	1
8.11.3.	Ruletės (vnt.)	
8.11.4.	Švilpukai (vnt.)	
8.11.5.	Megafonas (vnt.)	
8.11.6.	Mikrofonas (vnt.)	
8.11.7.	Garso stiprinimo aparatūra (vnt.)	
8.11.8.	CD grotuvas (vnt.)	
8.11.9.	Televizorius (vnt.)	
8.11.10.	Vaizdo grotuvas (vnt.)	
8.11.11.	Vaizdajuostės (vnt.)	
8.11.12.	Kasetės (vnt.)	
8.11.13.	Ar naudojate informacines vaizdo priemones pamokose? (teisinga apibraukti)	
8.11.14.	Ar naudojate informacines vaizdo priemones popamokinėje veikloje? (teisinga apibraukti)	
8.11.15.	Ar popamokiniu metu mokyklos mokiniams skiriama sporto salė (-s), kitos fizinio aktyvumo patalpos? (teisinga apibraukti)	
8.11.16.	Ar nuomojamos mokyklos sporto bazės kitiems asmenims? (teisinga apibraukti)	

9. Mokinių sveikatos priežiūra

9.	MOKINIŲ SVEIKATA	
9.1.	Ar mokykloje yra sveikatos priežiūros punktas? (teisinga apibraukti)	
9.2.	Kurią etato dalį užima sveikatos specialistas? (įrašykite)	
9.3.	Ar registruojami mokinių sveikatos sutrikimai? (teisinga apibraukti)	
9.4.	Ar analizuojami mokinių sergamumo duomenys? (teisinga apibraukti)	
9.5.	Vaistinėlių skaičius mokyklos sporto bazėse (įrašykite)	

10. Išlaidos kūno kultūros ir sporto plėtojimui

	IŠLAIDOS KŪNO KULTŪRAI IR SPORTUI	
10.1.	2013-2014 m.m. išleistos lėšos sporto inventoriui.	
10.2.	2013-2014 m.m. išleistos lėšos sporto varžybų švenčių organizavimui	
10.3.	2013-2014 m.m. kitos išlaidos	
		Iš viso

11. Kūno kultūros sklaida mokykloje

	KŪNO KULTŪROS IR SPORTO SKLAIDA MOKYKLOJE	
11.1.	Ar yra informaciniai standai kūno kultūros ir sporto temomis mokykloje (pateikite jų pavadinimus)? (tinkamą atsakymą apibraukti)	Taip/ Ne
11.2.	Ar mokykloje yra devizų sporto tema (pateikite jų pavadinimus)? (tinkamą atsakymą apibraukti)	Taip/ Ne
11.3.	Kiek per 2013-2014 m.m perskaityta paskaitų kūno kultūros, sporto ir olimpinio švietimo temomis (skaičius)? Įrašykite pranešėją ir paskaitos pavadinimą:	skaičius
11.4.	Ar propaguojamas mokinių sportas, sveikatingumas? (tinkamą apibraukti)	Taip/ Ne
11.4.1.	Radijo laidose (tinkamą apibraukti).	
	Kokiu būdu:	
11.4.2.	Mokyklos laikraštyje (tinkamą apibraukti).	
	Kokiu būdu:	
11.4.3.	Vietinės televizijos laidose (tinkamą apibraukti).	
	Kokiu būdu:	
11.4.4.	Šalies žiniasklaidoje (tinkamą apibraukti).	Ne
	Kokiu būdu:	

11.5.	Ar registruojami mokyklos sportiniai pasiekimai (rekordai)? (tinkamą apibraukti)	Taip
	Jei registruojami kokių sporto šakų, renginių ir kokia forma:	
11.6.	Ar pagerbiami sportininkai iškovoję reikšmingas pergalės? (tinkamą apibraukti)	Taip
	Jei pagerbiami kokiu būdu:	
11.7.	Ar dalyvauja mokykla sporto, kūno kultūros projektuose?	Ne
11.7.1.	Miesto projektuose, jei dalyvauja, kokiuose:	
11.7.2.	Šalies projektuose, jei dalyvauja, kokiuose:	
11.7.3.	Tarptautiniuose projektuose, jei dalyvauja, kokiuose:	
11.8.	Ar yra įrengtos mokykloje vitrinos, kuriose būtų:	
11.8.1.	Demonstruojamos iškovotos taurės	Taip
	Jeigu tokia vitrina yra, kurioje vietoje įrengta	
11.8.2.	Demonstruojamos varžybų, renginių nuotraukos	Ne
	Jeigu tokia vitrina yra, kurioje vietoje įrengta	
11.8.3.	Talpinami sveikinimai, padėkos už pasiektus rezultatus	Ne
	Jeigu tokia vitrina yra, kurioje vietoje įrengta	
11.8.4.	Talpinami skelbimai apie sporto, kūno kultūros renginius (informaciniame stende)	Taip
	Jeigu tokia vitrina yra, kurioje vietoje įrengta	

12. Mokinių lankomi sporto šakų būreliai mokykloje

Eil. Nr.	SPORTO ŠAKA	Mergaitės	Berniukai	Iš viso
1.	Boksas	-	-	-
2.	Lengvoji atletika	-	3	3
3.	Krepšinis	-	-	-
4.	Futbolas	-	-	-
5.	Plaukimas	-	-	-
6.	Dviračių sportas	-	-	-
7.	Rankinis	-	-	-
8.	Dziudo	-	-	-
IŠ VISO			3	3

Dėkoju už atsakymus

Penktokų skirstinys pagal priklausomybę sveikatos grupėms ir pagal sveikatos vertinimą taškais)

Mokyklos	5 klasė										Penktokės	Penktokai	Visa penktokai
	Sveikatos grupės												
	1		2		3		4		5				
Mergaitės	Berniukai	Mergaitės	Berniukai	Mergaitės	Berniukai	Mergaitės	Berniukai	Mergaitės	Berniukai	Penktokės	Penktokai	Visa penktokai	
Daujėnų pagrindinė mokykla	1	2	2	1	1	2	0	0	0	0	4	5	9
Joniškėlio Gabrielės Petkevičiūtės Bitės gimnazija	7	9	12	10	8	7	1	0	0	0	28	26	54
Pasvalio Lėvens pagrindinė mokykla	9	8	11	12	4	6	1	1	0	0	25	27	52
Pasvalio Svalios pagrindinė mokykla	9	12	12	16	5	6	1	0	0	0	27	34	61
Iš viso	26	31	37	39	18	21	3	1	0	0	84	92	176
Priklausomybės sveikatos grupei vertinimas taškais													
Daujėnų pagrindinė mokykla	5	10	8	4	3	6	0	0	0	0	16	20	36
Joniškėlio Gabrielės Petkevičiūtės Bitės gimnazija	35	45	48	40	24	21	2	0	0	0	109	106	215
Pasvalio Lėvens pagrindinė mokykla	45	40	44	48	12	18	2	2	0	0	103	108	211
Pasvalio Svalios pagrindinė mokykla	45	60	48	64	15	18	2	0	0	0	110	142	252
Iš viso	130	155	148	156	54	63	6	2	0	0	338	376	714

Šeštokų skirstinys pagal priklausomybę sveikatos grupėms ir pagal sveikatos vertinimą (taškais)

Mokyklos	6 klasė										Penktokės	Penktokai	Visa penktokai
	Sveikatos grupės												
	1		2		3		4		5				
Mergaitės	Berniukai	Mergaitės	Berniukai	Mergaitės	Berniukai	Mergaitės	Berniukai	Mergaitės	Berniukai	Penktokės	Penktokai	Visa penktokai	
Daujėnų pagrindinė mokykla	3	4	1	2	1	1	1	0	0	0	6	7	13
Joniškėlio Gabrielės Petkevičiūtės Bitės gimnazija	10	11	12	8	5	9	1	0	0	0	28	28	56
Pasvalio Lėvens pagrindinė mokykla	8	9	13	11	11	6	0	2	0	0	32	28	60
Pasvalio Svalios pagrindinė mokykla	6	11	12	13	8	8	0	0	0	0	26	32	58
Iš viso	27	35	38	34	25	24	2	2	0	0	92	95	187
Priklausomybės sveikatos grupei vertinimas taškais													
Daujėnų pagrindinė mokykla	15	20	4	8	3	3	2	0	0	0	24	31	55
Joniškėlio Gabrielės Petkevičiūtės Bitės gimnazija	50	55	48	32	15	27	2	0	0	0	115	114	229
Pasvalio Lėvens pagrindinė mokykla	40	45	52	44	33	18	0	4	0	0	125	111	236
Pasvalio Svalios pagrindinė mokykla	30	55	48	52	24	24	0	0	0	0	102	131	233
Iš viso	135	175	152	136	75	72	4	4	0	0	366	387	753

Šeštojų skirstinys pagal priklausomybę sveikatos grupėms ir pagal sveikatos vertinimą (taškais)

7 klasė													
Mokyklos	Sveikatos grupės										Penktokės	Penktokai	Visa penktokai
	1		2		3		4		5				
	Mergaitės	Berniukai	Mergaitės	Berniukai	Mergaitės	Berniukai	Mergaitės	Berniukai	Mergaitės	Berniukai			
Daujėnų pagrindinė mokykla	2	4	1	1	1	1	1	0	0	0	5	6	11
Joniškėlio Gabrielės Petkevičiūtės Bitės gimnazija	8	7	10	15	6	4	2	0	0	0	26	26	52
Pasvalio Lėvens pagrindinė mokykla	6	8	12	17	5	9	3	1	0	0	26	35	61
Pasvalio Svalios pagrindinė mokykla	9	8	9	11	11	8	0	1	0	0	29	28	57
Iš viso	25	27	32	44	23	22	6	2	0	0	86	95	181
Priklausomybės sveikatos grupei vertinimas taškais													
Daujėnų pagrindinė mokykla	10	20	4	4	3	3	3	0	0	0	20	27	47
Joniškėlio Gabrielės Petkevičiūtės Bitės gimnazija	40	35	40	60	18	12	6	0	0	0	104	107	211
Pasvalio Lėvens pagrindinė mokykla	30	40	48	68	15	27	9	3	0	0	102	138	240
Pasvalio Svalios pagrindinė mokykla	45	40	36	44	33	24	0	3	0	0	114	111	225
Iš viso	125	135	128	176	69	66	18	6	0	0	340	383	723

6 priedas

Šeštojų skirstinys pagal priklausomybę sveikatos grupėms ir pagal sveikatos vertinimą (taškais)

8 klasė													
Mokyklos	Sveikatos grupės										Penktokės	Penktokai	Visa penktokai
	1		2		3		4		5				
	Mergaitės	Berniukai	Mergaitės	Berniukai	Mergaitės	Berniukai	Mergaitės	Berniukai	Mergaitės	Berniukai			
Daujėnų pagrindinė mokykla	2	4	2	0	5	2	0	0	0	1	9	7	16
Joniškėlio Gabrielės Petkevičiūtės Bitės gimnazija	6	9	16	16	4	6	1	0	0	0	27	31	58
Pasvalio Lėvens pagrindinė mokykla	6	7	13	11	5	2	2	0	0	0	26	20	46
Pasvalio Svalios pagrindinė mokykla	11	11	20	20	7	12	2	4	0	0	40	47	87
Iš viso	25	31	51	47	21	22	5	4	0	1	102	105	207
Priklausomybės sveikatos grupei vertinimas taškais													
Daujėnų pagrindinė mokykla	10	20	8	0	15	6	0	0	0	1	33	27	60
Joniškėlio Gabrielės Petkevičiūtės Bitės gimnazija	30	45	64	64	12	18	2	0	0	0	108	127	235
Pasvalio Lėvens pagrindinė mokykla	30	35	52	44	15	6	4	0	0	0	101	85	186
Pasvalio Svalios pagrindinė mokykla	55	55	80	80	21	36	4	8	0	0	160	179	339
Iš viso	125	155	204	188	63	66	10	8	0	1	402	418	820